

HRVATSKI KONJIČKI SAVEZ

UDŽBENIK

ZA PRIPREMU POLAGANJA ISPITA ZA

JAHAČKU DOZVOLU

DRUGO IZDANJE

ZAGREB, 2015.

Izdavač:

Hrvatski konjički savez

Za urednika:

Odbor za edukaciju

Stručni suradnici:

Eduard Petrović

mr. sc. Iva Jurak

dr. vet. Krešimir Lučić

dr. vet. Gordana Pavić

Ivana Ljubić prof.

dr. sc. Zdravka Poljaković

Christian Marinko Barbić

dr. vet. Carmen Keber

Lektorica:

Priprema za tisak:

Matija Božić

Tisak:

Printex, Čakovec

Naklada:

500

Sadržaj:

0.1 Uvod

0.2 FEI kodeks ponašanja za dobrobit konja

0.3 Polaganje ispita za Jahačku dozvolu

1. Razumijevanje konja

1.1 Karakter i ponašanje konja

1.2 Druženje s konjem

1.3 Prilaženje konju

1.4 Izvođenje konja

1.5 Privezivanje konja

1.6 Njega konja

1.7 Vođenje konja ruku

1.8 Sigurnost u staji

2. Važni podaci o konjima

2.1 Oznake na glavi

2.2 Oznake na nogama

2.3 Oblici glave i vrata

2.4 Vanjština konja

2.5 Kostur konja

2.6 Unutrašnji organi

2.7 Kopito

2.8 Zubi

2.9 Boje dlake

2.10 Vidno polje konja

3. Osnovni načini kretanja konja

3.1 Hod

3.2 Kas

3.3 Galop

3.4 Posebne vrste kretanja konja

4. Hranidba konja

4.1 Što jede konj

4.2 Smjernice pri prehrani konja

4.3 Otrovnost bilje

5. Zdravlje konja

5.1 Prepoznavanje bolesti

5.2 Cijepljenje i primjena sredstva protiv parazita

5.3 Prva pomoć

6. Oprema za konja i jahača

6.1 Dijelovi sedla

6.2 Sedlanje

6.3 Dijelovi uzde

6.4 Vrste prekonosnog remenje

6.5 Žvale

6.6 Uzdanje

6.7 Pomoćni remeni

6.8 Oprema jahača

7. Teorija jahanja i praktično jahanje

7.1 Vođenje konja do jahališta

7.2 Uzjahivanje i sjahivanje

7.3 Namještanje stremena i kolana

7.4 Stav jahača

7.5 Položaj šaka jahača

7.6 Jahačeva prirodna pomagala

7.7 Djelovanje jahača

7.8 Vrste sjedišta

8. Pravila ponašanja u dvorani

9. Jahalište i osnovne figure

10. Pravilno ponašanje na terenu i u cestovnom prometu

10.1 Osnovne pripreme prije odlaska na teren

10.2 Ispravno ponašanje na terenu

10.3 Jahanje u velikim skupinama

10.4 Ispravno ponašanje u cestovnom prometu

10.5 Pravilan stav jahača pri kretanju uzbrdo i nizbrdo

11. Prijevoz konja

12. Dresurni ispit za polaganje Jahačke dozvole

13. Praktički ispit na terenu

14. Pitanje i Odgovori iz Poglavlja

0.1 UVOD

Poštovani jahači, vođitelji i treneri

Cilj pripremanja jahače za ispit, Jahačke dozvole, je stvoriti odvažne, smjele i sposobne jahače koji mogu u svim prigodama u manježu i na terenu sigurno i ispravno upravljati nad svojim konjima.

Osnovni je cilj HKS-a podučiti i doprinijeti:

- boljemu razumijevanju između čovjeka i konja
- višem stupnju sigurnosti na treningu i jahanju na terenu
- pravilnom postupanju s konjem.

Ovim drugim izdanjem udžbenika Hrvatskog konjičkog saveza želimo dodatno unaprijediti već postojeće standarde iz prvog izdanja.

Udžbenik nije zamišljen samo kao teorijski materijal za pripremanje ispita Jahačke dozvole, HKS-a nego i kao pomoć i podrška učiteljima u radu s početnicima u školama jahanja.

0.2 FEI KODEKS PONAŠANJA ZA DOBROBIT KONJA

Međunarodna konjička federacija (FEI) zahtjeva od svih uključenih u međunarodni konjički šport pridržavanje FEI Kodeksa ponašanja te priznavanje i prihvaćanje činjenice da u svako vrijeme dobrobit konja mora biti na prvom mjestu i da dobrobit konja ne smije biti podčinjena natjecateljskom ili komercijalnom utjecaju.

1. U svako vrijeme tijekom pripreme i treniranja konja za natjecanje njihova dobrobit mora biti ispred svih drugih zahtjeva.

- a) Dobro postupanje s konjem
Smještaj, hranidba i treniranje moraju biti u skladu sa dobrim postupanjem s konjem te ne smiju ugrožavati dobrobit konja. Bilo koji oblik prakse koji može uzrokovati fizičku ili mentalnu patnju, na natjecanjima ili izvan njih, neće se tolerirati.
- b) Metode treniranja
Konji mogu biti podvrgnuti treningu koji odgovara njihovim fizičkim sposobnostima i nivou zrelosti ovisno o disciplini. Ne smiju biti podvrgnuti niti jednoj metodi treniranja koja uzrokuje bol ili stran ili onoj za koju nisu primjereno pripremljeni.
- c) Potkivanje i oprema
Briga za kopita i potkivanje moraju biti visokog standarda. Oprema mora biti dizajnirana i postavljena na način da se izbjegne bilo koja mogućnost boli ili ozljeda.
- d) Prijevoz
Za vrijeme prijevoza, konji moraju biti u potpunosti zaštićeni od ozljeda i drugih zdravstvenih rizika. Vozila moraju biti sigurna, dobro prozračena, održavana, redovno dezinficirana te njima mora upravljati kvalificirano osoblje. Osoblje osposobljeno za postupanje s konjima mora biti na raspolaganju u svakom trenutku.
- e) Tranzit
Sva putovanja moraju biti pažljivo planirana te se konjima moraju omogućiti redovne pauze za odmor sa dostupnom vodom i hranom sukladno važećim FEI smjernicama.

2. Konji i natjecatelji moraju biti spremni, sposobni i dobrog zdravlja prije nego im se dozvoli sudjelovanje na natjecanjima

- a) Spremnost i sposobnost
Sudjelovanje na natjecanjima mora se ograničiti na spremne konje i jahače dokazane sposobnosti.
- b) Zdravstveno stanje
Niti jedan konj koji pokazuje simptome bolesti, šepavosti ili bilo koji drugi znak ili postojeće kliničko stanje ne bi se smio natjecati ili nastaviti sa natjecanjem kada bi to ugrozilo njegovu dobrobit. Savjet veterinara mora se zatražiti u svim slučajevima u kojima postoji opravdana sumnja.

- c) Doping i lijekovi
Zloupotreba dopinga i lijekova ozbiljno je ugrožavanje dobrobiti i neće se tolerirati. Nakon bilo kojeg veterinarskog tretmana, dovoljno vrijeme mora biti osigurano za potpuni oporavak prije natjecanja.
- d) Kirurški zahvati
Bilo koji kirurški zahvat koji ugrožava dobrobit konja ili sigurnost ostalih konja i/ili jahača ne smije biti dopušten.
- e) Ždrebne/nedavno oždrebljene kobile
Kobile ne smiju nastupati na natjecanjima nakon 4 mjeseca ždrebosti ili sa ne odbijenim ždrebetom.
- f) Zloupotreba jahačevih pomagala
Zloupotreba prirodnih jahačevih pomagala ili dodatnih jahačevih pomagala (npr. bič, mamuze itd.) neće se tolerirati.

3. Natjecanja ne smiju utjecati na dobrobit konja.

- a) Natjecateljski prostor
Konji se mogu trenirati i natjecati isključivo na odgovarajućim i sigurnim površinama. Sve prepone moraju biti osmišljene pridajući posebnu pažnju sigurnosti konja.
- b) Podloge
Sve podloge po kojima konji hodaju, treniraju ili se natječu moraju biti napravljene i održavane na način da smanje čimbenike koji mogu dovesti do ozljeda. Posebna pažnja mora se voditi o pripremi, sastavu i održavanju podloge.
- c) Ekstremni vremenski uvjeti
Natjecanja se ne smiju održavati u slučaju ekstremnih vremenskih uvjeta koji ugrožavaju dobrobit konja. Mora se osigurati prostor za brzo hlađenje konja nakon natjecanja.
- d) Šmještaj na natjecanjima
Štale moraju biti sigurne, higijenske, udobne, prozračne i odgovarajuće veličine. Čista, kvalitetna i prikladna hrana i stelja, svježa pitka voda kao i voda za pranje moraju biti dostupni u svakom trenutku.
- e) Spremnost za putovanje

Nakon natjecanja konj mora biti spreman za putovanje sukladno FEI smjernicama.

- 4. Mora se učiniti sve potrebno da se konjima osigura odgovarajuća pažnja nakon što su se natjecali te da su humano tretirani kada prođe njihova natjecateljska karijera.
  - a) Veterinarska skrb
Veterinar mora biti dostupan na svim događanjima. U slučaju da je konj ozlijeđen ili iscrpljen za vrijeme natjecanje, jahač mora sjahati te konja mora pregledati veterinar.

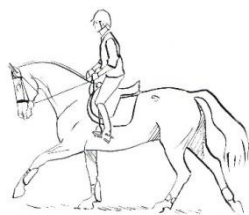
- b) Referentni centri
U slučaju potrebe konja se mora prevesti u najbližu odgovarajuću ustanovu na daljnje liječenje. Ozlijeđeni konj mora dobiti potpunu suportivnu terapiju prije prijevoza.
  - c) Ozljede na natjecanju
Učestalost ozljeda zadobivenih tijekom natjecanja trebala bi se pratiti. Stanje podloge, frekvencija natjecatelja i bilo koji drugi faktori rizika moraju biti pažljivo istraženi kako bi se pronašao način za smanjenje ozljeda.
  - d) Eutanazija
U slučaju teških ozljeda veterinar može humano eutanazirati konja samo i isključivo sa namjerom da smanji daljnju patnju konja.
  - e) Umirovljenje
Posebna pažnja treba se posvetiti suosjećajnom i humanom postupanju s konjima koji su završili sa svojom natjecateljskom karijerom.
5. FEI posebno potiče sve koji su uključeni u šport da na području svojih specijalnosti postignu najviši nivo obrazovanja.

Ovaj Kodeks ponašanja za dobrobit konja podložan je promjenama i sva mišljenja su dobrodošla. Posebna pažnja posvetiti će se novim istraživanjima i saznanjima. FEI podržava daljnje financiranje i podršku istraživanja vezanih za dobrobit.

Kodeks je dostupan na engleskom jeziku. Kodeks je također dostupan na FEI stranici: www.fei.org

Engleski tekst je važeći u slučaju pravnih potreba.

0.3. POLAGANJE ISPITA ZA JAHAČKU DOZVOLU

- Ispitna komisija – 1 licencirani sudac

Ispitu može pristupiti kandidat koji ima prijavnicu ovjerenu od voditelja ili trenera jahanja s važećom licencom pri HKS, i kluba koji ima pri HKS kategoriziranu školu jahanja (Pravilnik o kategorizaciji školi jahanja).

Polaganje ispita sastoji se od:

- praktičnog dijela
  - čišćenje konja, sedlanje i uzdanje
  - dresurni test
  - poligon
- teorijskog ispita.

Dresurni ispit (poglavlje 12) ocjenjuje se po sistemu plus/minus. Svaku zadanu radnju u programu sudac ocjenjuje sa plus(+) ukoliko je radnja izvršena dobro ili minus(-) ukoliko radnja nije izvršena dobro. U situacijama kada ispitanik pogriješi ali uvidi pogrešku i naknadno je ispravi sudac ocjenjuje sa plus minus ocjenom (+/-). Na kraju ispita zbroje se plusevi i minusi te ukoliko jahač ima više plusova od minusa tada je ispit položio, ukoliko je obrnuto tada nije zadovoljio na ispitu.

Za uspješan prolaz poligona (poglavlje 13) polaznik mora savladati kretanje u hod, kas i galop, jahanje distance u galopu zatim zaustaviti konja te savladati prirodnu prepreku visine do 0,60m načinjenu od prirodnih materijala (slama, šiblje, grana i sl.). Za prolaz na ispitu sudac mora steći dojam da polaznik vlada s konjem u svim navedenim situacijama.

Teorijski ispit odvija se po sistemu da svaki polaznik izvlači set od tri pitanja te usmeno odgovara na njih. Ukoliko ima dva točna odgovora polaznik je položio ispit.

Pitanja koja mogu biti na teoretskom dijelu ispita za jahačku dozvolu odnose se na opće znanje o konjima:

- prilaženje konju,
- dijelovi opreme za konje,
- čišćenje konja,
- sedlanje i uzdanje,
- osnovne kretnje, boje konja i dijelovi tijela

Pravilnik polaganja ispita možete pronaći na web stranici HKS-a:

http://documents.konjicki-savez.hr/documents/Edukacija/Pravilnika_o_polaganju.pdf

1. RAZUMIJEVANJE KONJA

1.1 Karakter i ponašanje konja

I konj koji je dobro školovan ostaje - konj te će uvijek misliti i ponašati se poput konja. Zato jahač mora, prije bilo kakvog rada s konjem, upoznati njegovo ponašanje i kretanje u prirodi. Jahač mora pokušati vidjeti stvari iz perspektive konja i naučiti njegov jezik, kako bi svoje zahtjeve konju bez prisile učinio razumljivima i lakše prihvatljivima.

Dvije važne stvari mora jahač uvijek znati:

a) Konj je biće stada

Konji se na slobodi kreću u stadima u kojima je uspostavljena čvrsta hijerarhija. U stadu su životinje podređene alfa jedinki, pa se zato životinje stada (konji, psi, slonovi, lavovi) relativno lako uvježbavaju (za razliku od mačaka, medvjeda i sl). Ako konj prihvaća jahača kao alfa jedinku, u zajedničkom radu najveće poteškoće bit će nesporazumi, a ne jake borbe za prevlast.

b) Konj reagira bijegom

Na nešto novo, opasno, konj uvijek reagira bijegom. Povjerenje je konja u alfa jedinku (jahača) takvo da poslušna i u ekstremnim situacijama.

U komunikaciji s konjima treba izbjegavati poistovjećivanje konja s čovjekom. Previše pohvale jednako je štetno kao i previše kažnjavanja.

Samo kombinacija iskustva, znanja, dosljednosti, mogućnosti, strpljenja, razumijevanja i povjerenja vodi do pozitivnih rezultata i odlučuje o tome hoće li se naš rad s konjem razviti u partnerstvo ili u podređenost.

Ako znamo na što valja obratiti pažnju prilikom promatranja konja, možemo doznati puno o njegovom psihičkom stanju:

OČI

- mirne, bistre, dobroćudne
- male, ljutite, zloćudne
- nemirne, plašljive

UŠI

- usmjerene prema naprijed
- uspravne
- okrenute prema van
- priljubljene uz glavu

REP

- miran, njiše se u ritmu kretanja
- podvučen ili visoko podignut
- pri kretanju nervozno maše repom

GLASANJE

- rzanje
- frktanje
- njištanje, rzanje
- skvičanje
- njuškanje
- stenjanje

ZNOJ

- prirodna pojava pri radu
- zbog uzbuđenja
- zbog jakih bolova

1.2 Druženje s konjem

Cilj: sprečavanje nesreća
bolje razumijevanje između čovjeka i konja

Sredstvo: upoznavanje s govorom konjskoga tijela
upoznavanje osobitosti tjelesnoga govora konja
mirno ali odlučno postupanje s konjem
razlika između vlastitih i tuđih konja

Pomagala: upotreba glasa
uvijek jednak pristup (dosljednost)
nagrađivanje

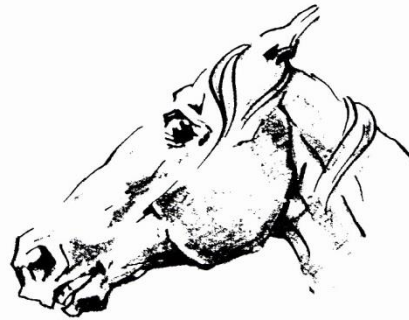
Izbjegavati: 1. stajati u mrtvom kutu vidnog polja konja
2. ravnodušnost i nemar prema konju
3. brze i nagle pokrete
4. trčanje u staji
5. pristupanje konju bez upozorenja

Pripaziti: s kobilama koje imaju ždrijebe
s pastusima
pri hranjenju
pri neprirodnom ponašanju
s nepouzdanim konjima
s nepoznatim konjima

Prepoznavanje značenja izraza lica i položaja ušiju

Pažljive usredotočene oči i uspravne uši

Preplašene oči, uši priljubljene

1.3 Prilaženje konju

Prilaženje konju na vezištu: Najavi se glasom – pričekaj reakciju – pravilno protumači govor konjskoga tijela – izbjegavaj dodir kad ulaziš, kad je moguće pomiluj konja po vratu ili plećki – jedna ruka ostaje uz tijelo.

Prilaženje konju u boksu: Najavi se glasom - pričekaj reakciju – pravilno protumači govor konjskoga tijela – priđi konju s njegove prednje strane (na jedan metar)

Stavljanje ulara

- Prilaženje konju i tehnika stavljanja kao za uzdu
- Prilagodi veličinu ulara
- Upotrijebi povodac kad vodiš konja s ularom

Podizanje noge

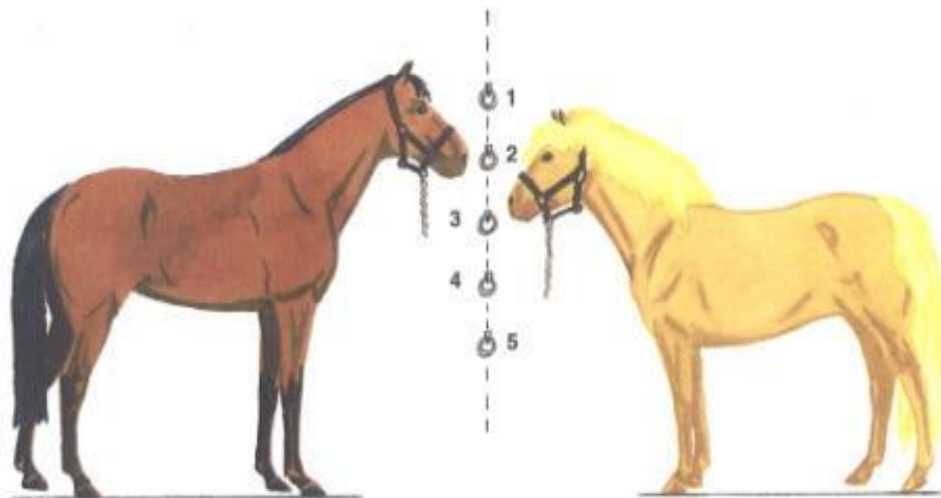
- **Prednje noge:** rukom se prijeđe konju preko plećke, pa preko unutrašnje strane noge prema dolje i istodobno ramenom gurati konja kako bi se oslonio na suprotnu prednju nogu.
- **Stražnje noge:** rukom se prijeđe konju preko sapi, skočnog zgloba i cjevanice, zatim se ramenom nasloniti na konja kako bi prebacio težište na suprotnu stražnju nogu. Kad se konj opusti i rastereti nogu, podići je i svinutim se koljenima podvući ispod noge, izvući je polako ali čvrsto prema natrag i osloniti na svoj kuk.
- **Na širokom vezištu** (štandu): čistiti privezanog konja.
- **Na uskom vezištu** (štandu): čistiti konja u hodniku staje.
- **U boksu:** sa zatvorenim ili potpuno otvorenim vratima boksa.

1.4 Izvođenje konja

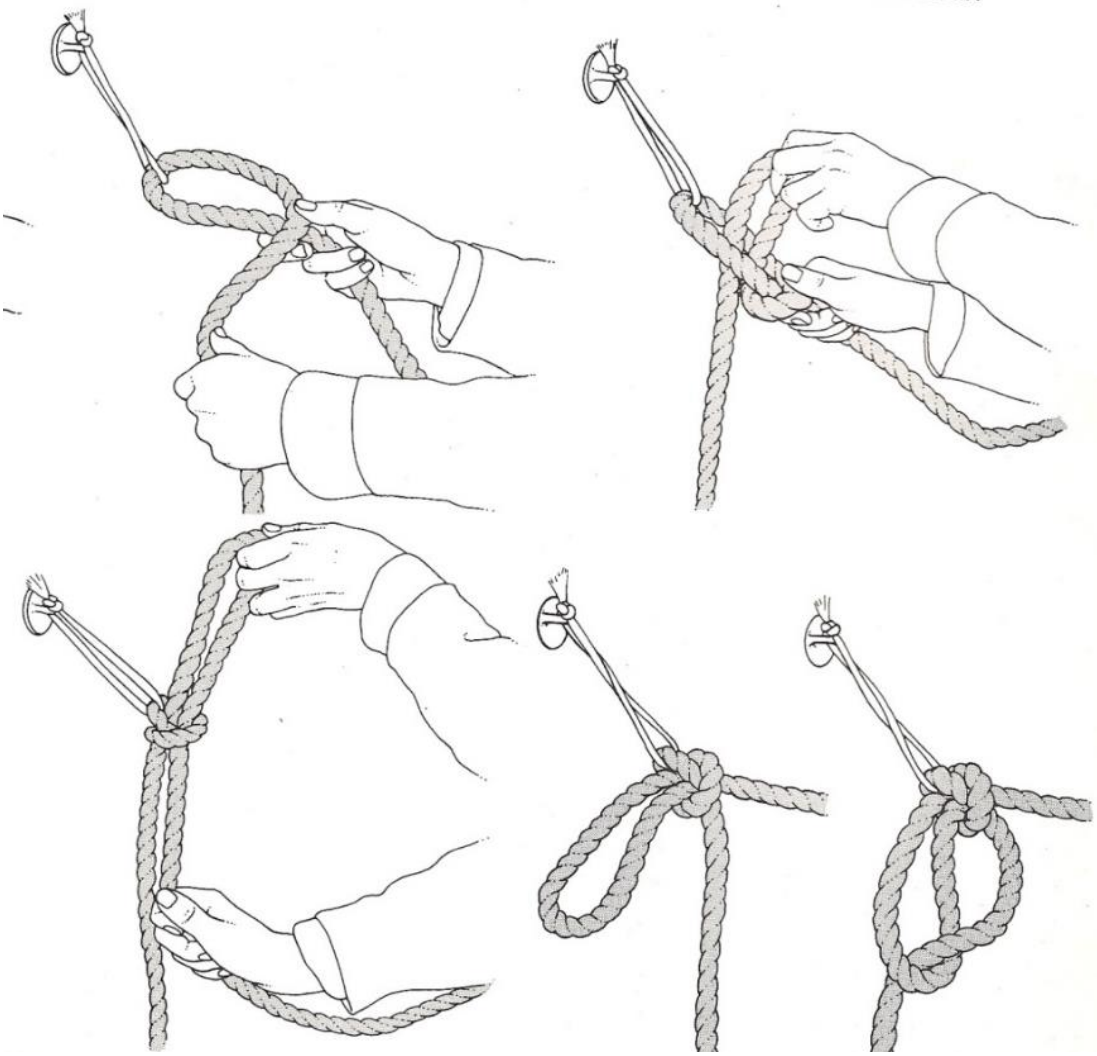
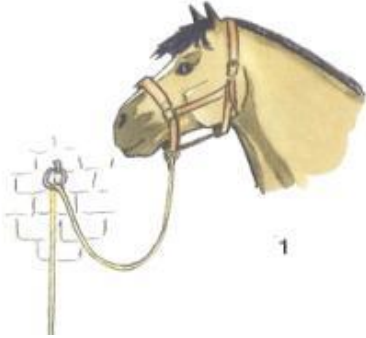
- **s vezišta:** kad je moguće, konja okrenuti i izvesti van
  - iz uskog vezišta najaviti izlazak, zatim izvesti konja natraške i pripaziti na mrtvi kut (strah)
- **iz boksa:** izlaziti ravno, a zatim skrenuti u željenom smjeru
  - pripaziti na sklisko tlo u staji, voditi konja polako, posebice u zavojima
  - izbjegavati oštre okrete
  - pripaziti na opasnost od ozljeđivanja kukova konja pri prolasku kroz vrata.

1.5 Privezivanje konja

- nikad ne privezati konja dizginima! Upotrijebiti ular ili vratni remen
- nikad ne privezati konja povocem za uzdu
- konja uvijek privezati sigurnim čvorom koji se brzo može odvezati
- dobro je upotrijebiti sigurnosnu kopču (karabiner)
- za konje na vezištu u staji, upotrijebiti pomičnu kuglu
- ne ostavljati privezanog konja bez nadzora (izvan vezišta)
- Povodac vezati u visini prsa konja kojeg vežeš.

Primjer načina vezanja čvora:

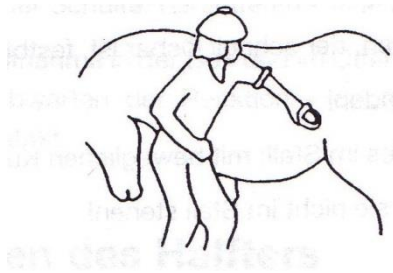

1.6 Njega konja

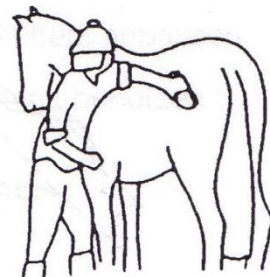
Svakodnevno njegovanje konja važno je za čistoću, cirkulaciju u koži i potkožnom tkivu, a i poboljšava disanje kože.

Timarenje nije samo čišćenje, nego i poboljšavanje općega zdravlja konja i njegove radne sposobnosti.

1. Najprije grubo očistiti gumenom ili plastičnom četkom (ježom). Te četke treba upotrijebiti samo na dijelovima tijela gdje su mišići.

2. Nastaviti čistiti mekom četkom. Nakon svakog ili svakog drugog poteza mekom četkom preko konja, četku očistiti češagijom.

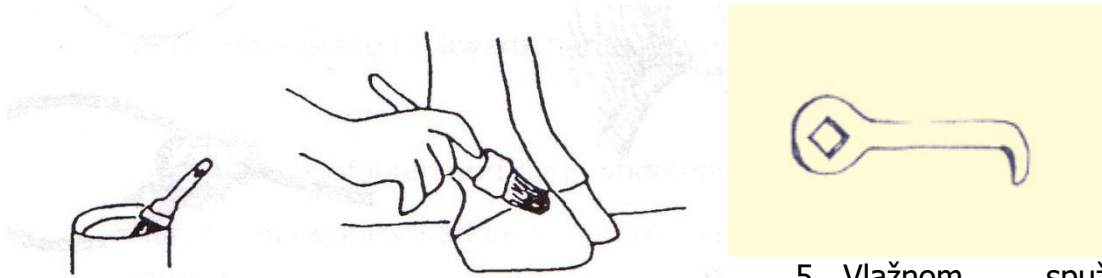

3. Četkom dužih dlaka očešljati grivu. Prljav rep čistimo samo rukom, pazeći da ne otpada dlaka. Jednoj dlaci u repu trebaju i do tri godine da izraste do potpune dužine!

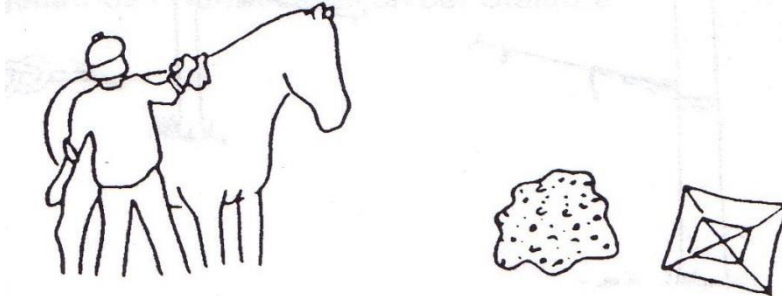

4. Svakodnevno prije i poslije jahanja kopita treba rajserom očistiti te provjeriti potkove. Poslije jahanja kopita treba oprati vodom. Najmanje jednom na tjedan treba kopita namazati uljem ili mašću. Treba pričekati da se kopita osuše i uvijek premazivati odozgo prema dolje, kako se ne bi oštetio pravilan rast kopita. Konji koja imaju kopita loše kvalitete te se jaše u pješčanim manježima potrebno je svakodnevno namazati uljem ili mašću i prije samog jahanja.

očistiti oči i nozdrve. Zatim suhom krpom obrisati glavu i cijelo tijelo kako bi se uklonila i najsitnija prljavština.

5. Vlažnom spužvom

Važno:

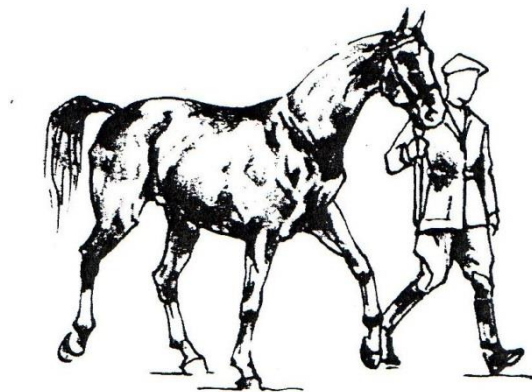
- Konj se može tijekom noći ozlijediti i zato je nužan svakodnevni pregled. Pregledavamo: oči, nos, njušku, leđa, kopita, tetive, potkove (svakih šest do osam tjedana kopita se prekiavaju).
- Prehrana je konja individualna, a ovisi o treningu i sklonosti prema određenoj vrsti hrane.
- Konj će nakon hranjenja i rada tražiti vodu te je posebno potrebno provjeriti prije i poslije jahanja da pojilice budu ispravne odnosno da kante s vodom budu čiste i pune vode.
- Čist i uredan konj ogledalo je svojega vlasnika.
- Staja treba biti suha, ne suviše topla ni hladna, bez propuha, ali zračna. Pravilno je strujanje zraka veoma bitno.
- Nakon pregleda i čišćenje konja, počinjemo sa sedlanjem. Sva oprema mora biti uredna, redovito čišćena i pravilno postavljena na konja (ne smije ga žuljati niti mu otežavati rad).
- Ako stavimo bandaže ili štitnike, konj će biti zaštićen od ozljeda.
- Konj je kao sportaš: prije rada potrebno je zagrijati mišiće kako bi bili spremni za veće napore. Najmanje 10 minuta hoda tokom ljeta a zimi i nešto više

- Nakon završenoga rada potrebno je ohladiti konja laganom šetnjom kako bi se uspostavio normalan rad srca.
- Oznojenoga konja prvo treba osušiti, a tek onda šetati na ruku.
- Nakon rada obavezno treba provjeriti je li oprema ozlijedila konja? (Ima li promjena na koži? Treba pregledati usta, noge i kopita te područje grebena i leđa).
- Preporučljivo je konju noge ohladiti mlazom hladne vode, a jaki je mlaz i dobar oblik masaže. Za hladnoga vremena, posebice zimi, nakon pranja nogu treba konja dobro osušiti.
- Pri pranju glave ne smije se koristiti sapun.
- Posumnjamo li na ozljedu ili bolest, treba pozvati veterinara.

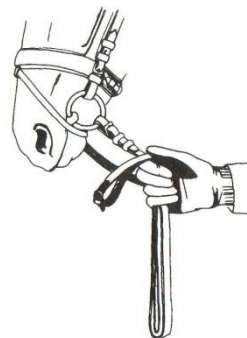
1.7 Vođenje konja na ruku

Pravila za izložbe i veterinarske kontrole:

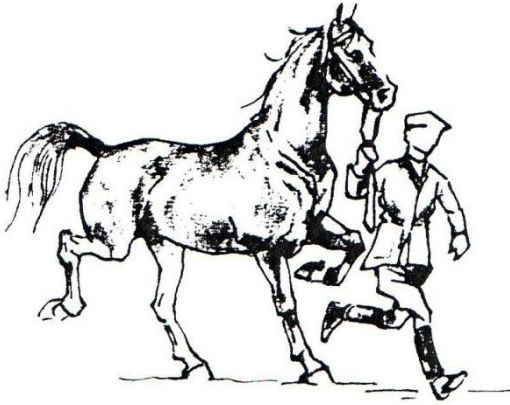
- Konja dobro očistiti, ošišati i besprijekorno održavanje kopita.
- Voditi na uzdi (ne na ularu), bez sedla i bez bandaža .
- Voditi konja s njegove lijeve strane u visini plećke, ne iza niti ispred.
- Desna ruka nalazi se jednu do dvije širine dlana ispod uzde, a srednji prst i kažiprst dijele dizgine. Pri ocjenjivanju kretanja konja potrebno je dizgine držati malo labavije, kako bi se konj mogao slobodnije kretati. Pri vođenju konja u hodu ostatak dizgina drži se u lijevoj ruci, a pri vođenju u kasu ostatak dizgina stavlja se u desnu ruku.
- Konja se uvijek okreće udesno, kako bi se smanjio rizik od toga da stane na voditelja ako se uplaši.

Priprema za kas, dizgini u desnoj ruci

Pravilno držanje dizgina u kasu

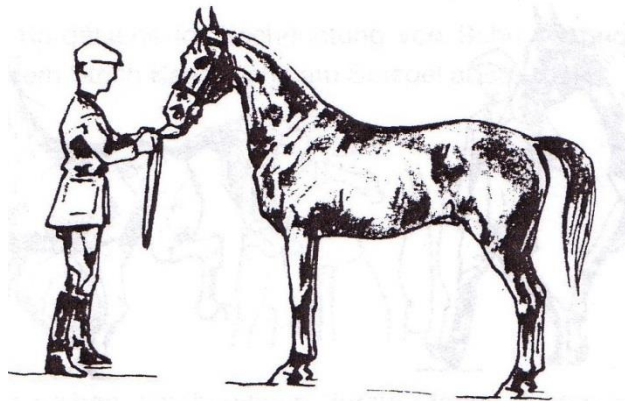
Pravilna pozicija voditelja

Pravilno okretanje konja udesno

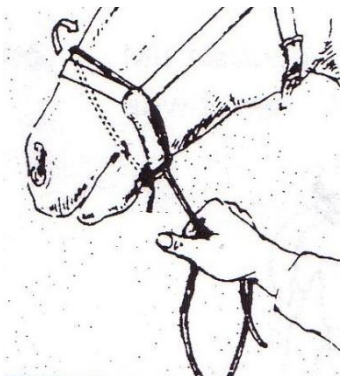
Postavljanje konja za smotru

- Voditelj stoji s lagano raširenim nogama ispred konja, lijeva i desna ruka otprilike dvije širine dlana ispod žvale.
- Noge konja pri promatranju ne smiju potpuno pokrивati suprotnu stranu nogu.
- Konj mora na zapovijed stajati mirno.

Vođenje konja na pašnjak (u ispust)

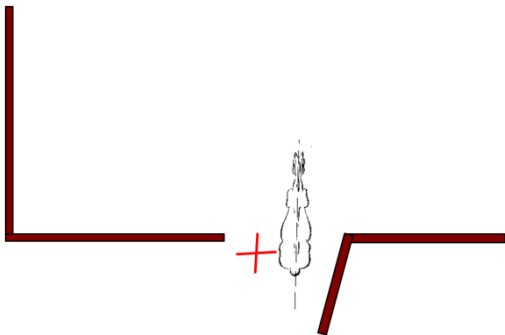
- Vođenje konja na pašnjak često uzrokuje ozljede vodiča.
- Inače mirni konji mogu biti nemirni na putu do pašnjaka.
- Ukoliko na potkovama ima štunle, potrebno ih je ukloniti.
- Prije nego što ga pustimo, konju glavu uvijek treba okrenuti prema vodiču, a zatim otpustiti kopču (karabiner).
- Konje treba naučiti da strpljivo čekaju.
- Voditelj uvijek treba sebi osigurati mogućnost za slobodan bijeg.

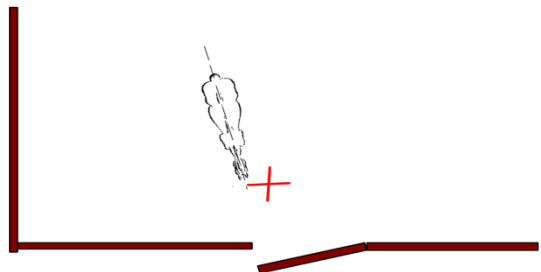
Vođenje s ularom i povocem oko nosa

Prikaz postupka puštanja konja

Pogrešno

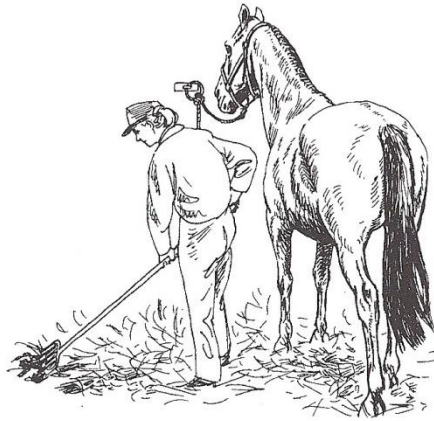
Ispravno

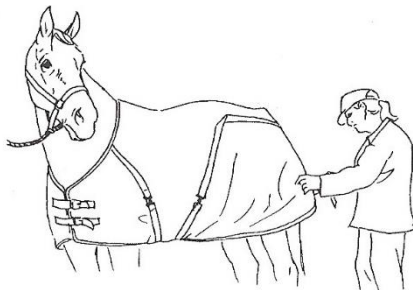
1.8 Sigurnost u staji

Čišćenje boksa

Pastuhe, mlade konje i konje koje ne poznaješ priveži u boksu tijekom čišćenja jer mogu pokušati preskočiti tačke.

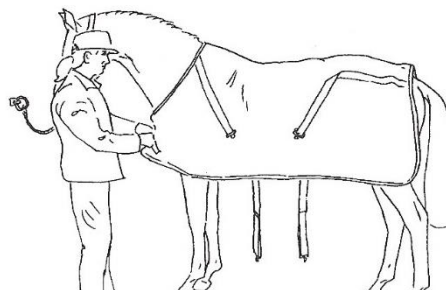

Skidanje pokrivača s konja

1. Uvijek prvo otkopčaj remene između stražnjih nogu.

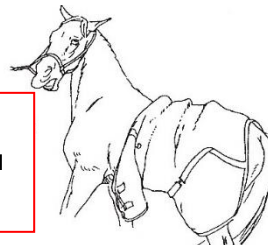
s
b

2. Zatim otkopčaj remene ispod trbuha.

Tek sada otkopčaj remene na prsima

Napomena: Konji se mogu uspaničiti ako remeni između stražnjih nogu nisu otkopčani prije skidanja pokrivača.

Red i disciplina u štali

Zatvaraj vrata od boksa! Slobodan konj može biti opasan za sebe i za ljude koje se nalaze u staji. U boks ili na vezište ulazi samo ako je to potrebno. I najstrpljivijem konju možeš dosaditi.

Alat u
obješen i
sa

staji mora uvijek biti smješten na sigurnome mjestu,
šiljcima okrenutima prema zidu.

Konju je dom njegova staja. Konji vole mir i tišinu. Njihov je sluh osjetljiviji od našega, pa treba izbjegavati trčanje u staji, a mala djeca u staji mogu biti samo u prisutnosti odraslih osoba.

Pse treba uvijek držati na povocu.

Disciplina i red najvažniji su čimbenici sigurne staje.

Pušenje je zabranjeno, i ispred staje i u staji.

Veliki nakit,
oduzimaju

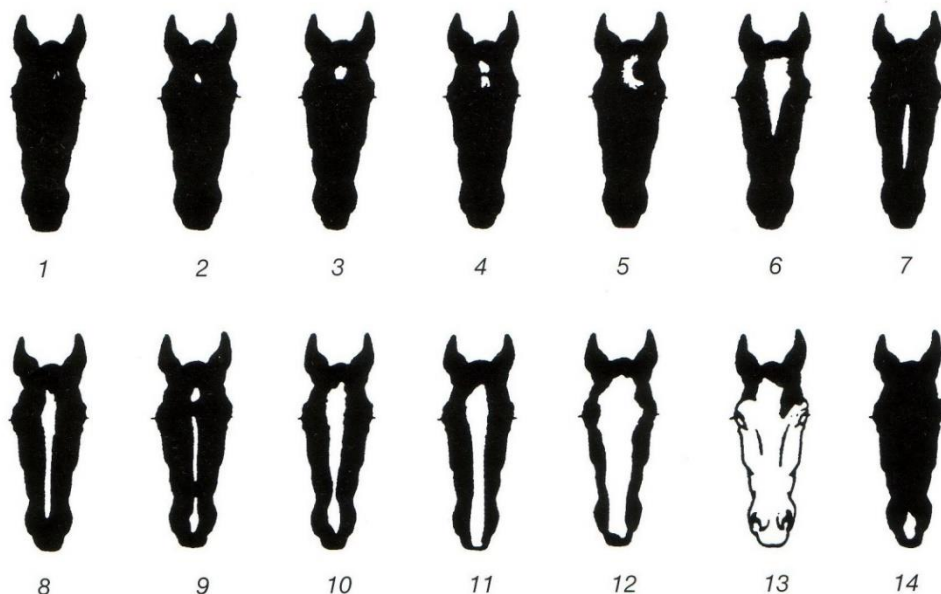
sandale, a posebice elektronski uređaji koji
pažnju, ne pripadaju u staju.

2. VAŽNI PODACI O KONJIMA

Konj pripada skupini sisavaca kopitara. Predak konja (eohipus) živio je prije gotovo 65 milijuna godina, bio je velik poput lisice i hranio se lišćem i plodovima. Tijekom milijuna godina mijenjao se pod utjecajem okoline, a ponajviše zbog utjecaja čovjeka, uslijed čega je nastao velik broj pasmina.

Pasmine možemo podijeliti na osnovi različitih kriterija, primjerice veliki i mali konji ili toplokrvni/hladnokrvni i punokrvni konji. Mali su konji oni čija je visina do 148 cm (visina do grebena, mjereno štapom), a viši od toga su veliki konji, neovisno o pasmini. Hladnokrvni konji su teški, izrazito dobroćudni konji koji su se nekad isključivo koristili kao radni konji za poljoprivredne i šumske poslove. Tipični hrvatski hladnokrvni konji su posavski konj i hrvatski hladnokrvnjak. Punokrvni konji su prije svega oni koji sudjeluju u galopskom sportu, a čiji je uzgoj upisan isključivo u General Studbook od 1793. godine. Toplokrvne su sve pasmine koje se koriste za različite oblike jahanja i imaju određeni udio punokrvnjaka u sebi.

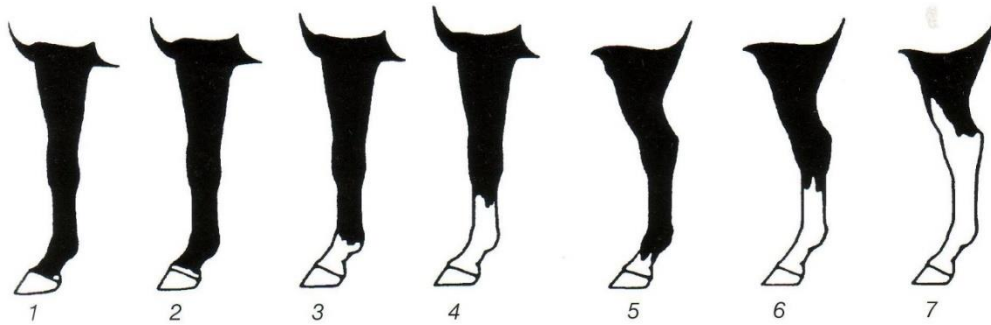
2.1. Oznake na glavi

1. bijele dlake – gruša
2. cvijet
3. zvijezda
4. prekinuta produžena zvijezda
5. polumjesečasta zvijezda, otvorena nalijevo
6. velika dugačka klinasta zvijezda
7. dugačka crta
8. gore proširena trakasta lisa
9. zvijezda, crta, dolje proširena brnja
10. dolje sužena lisa
11. nazubljen rub lise, pruža se čitavom dužinom glave
12. široka lisa
13. lampa
14. brnja

2.2. Oznake na nogama

1. petast konj
2. krunast
3. putast
4. polučarapast
5. poluputast
6. polučarapast
7. visoko čarapast ili gaćast

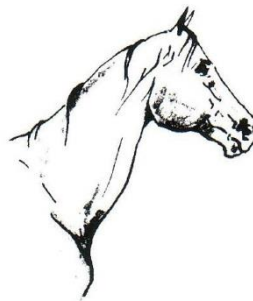
2.3. Oblici glave i vrata

Prema obliku glave i vrata može se zaključiti ponešto o pasmini, spolu, temperamentu, tjelesnim osobinama i starosti konja.

Oblici vrata:

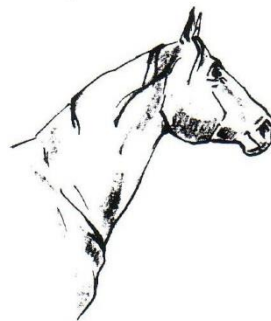
1. široko nasaden vrat

2. jelenski vrat

3. labuđi vrat

4. teški kratki vrat

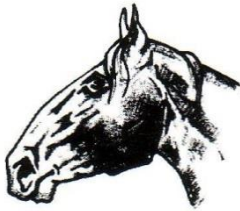
Oblici glave:

1. profil ravnoga čela

2. profil ravnoga čela i konveksnoga nosa

3. konveksna glava

4. ovinovska glava

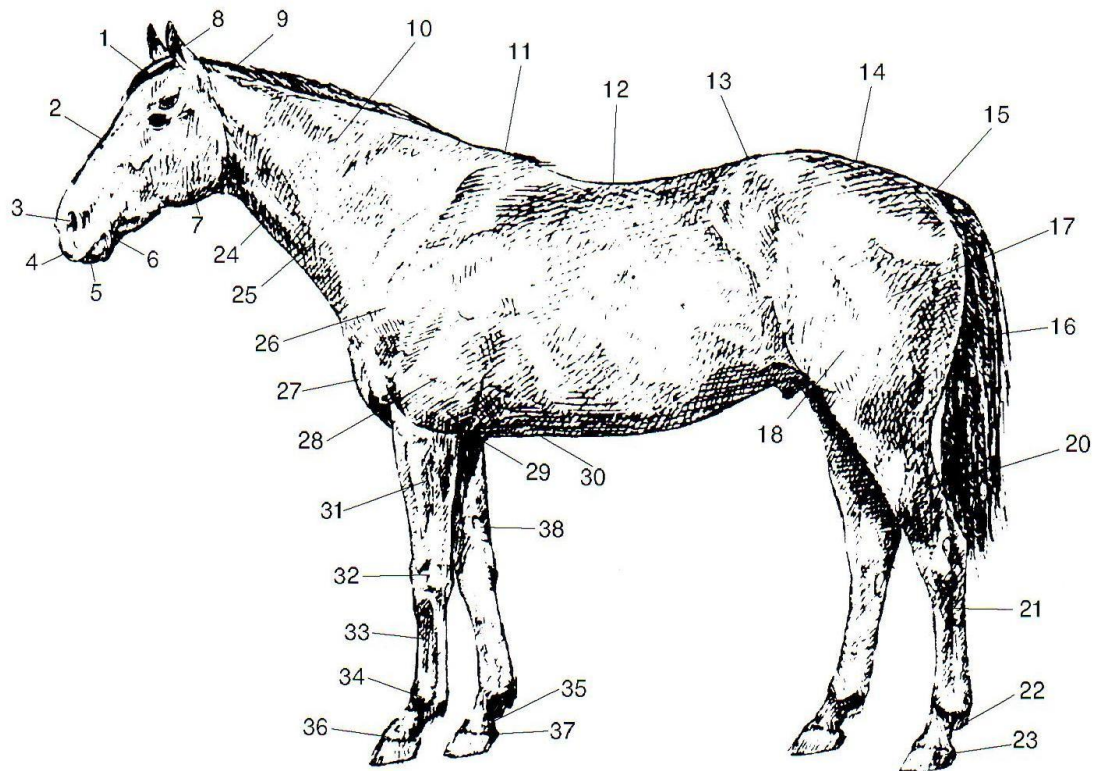

5. štukasta glava

6. svinjska glava

2.4. Vanjšina konja

1. čelo
2. nos
3. nozdrve
4. gornja usna
5. donja usna

6. brada
7. obraz
8. uho
9. tjeme
10. vrat
11. greben
12. leđa
13. slabine

14. sapi
15. korijen repa
16. rep
17. bedro
18. koljeno
19. potkoljenica
20. skočni zglob
21. cjevanica
22. putica
23. kopito
25. donji dio vrata
26. rame
27. prsa

28. nadlaktica
29. lakat
30. donji dio prsnog koša
31. podlaktica
32. karpalni (zapeščajni) zglob
33. cjevanica
34. putični zglob
35. putica
36. kruna
37. peta
38. kesten

Tipovi konja:

Prepoznati karakter i namjenu konja najbolje se uči promatranjem mnogo različitih konja.

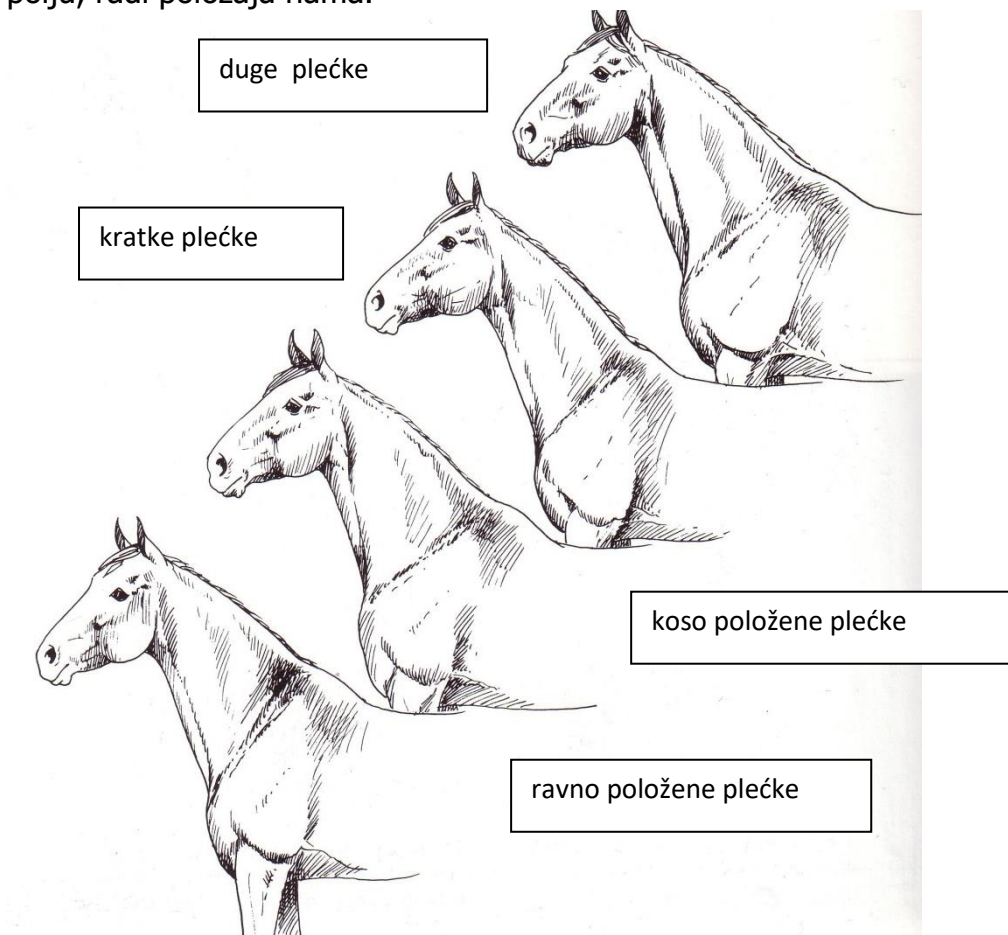
Primjeri nekoliko tipova konja;

Velike prijateljske oči govore o nježnom, poštenom karakteru.

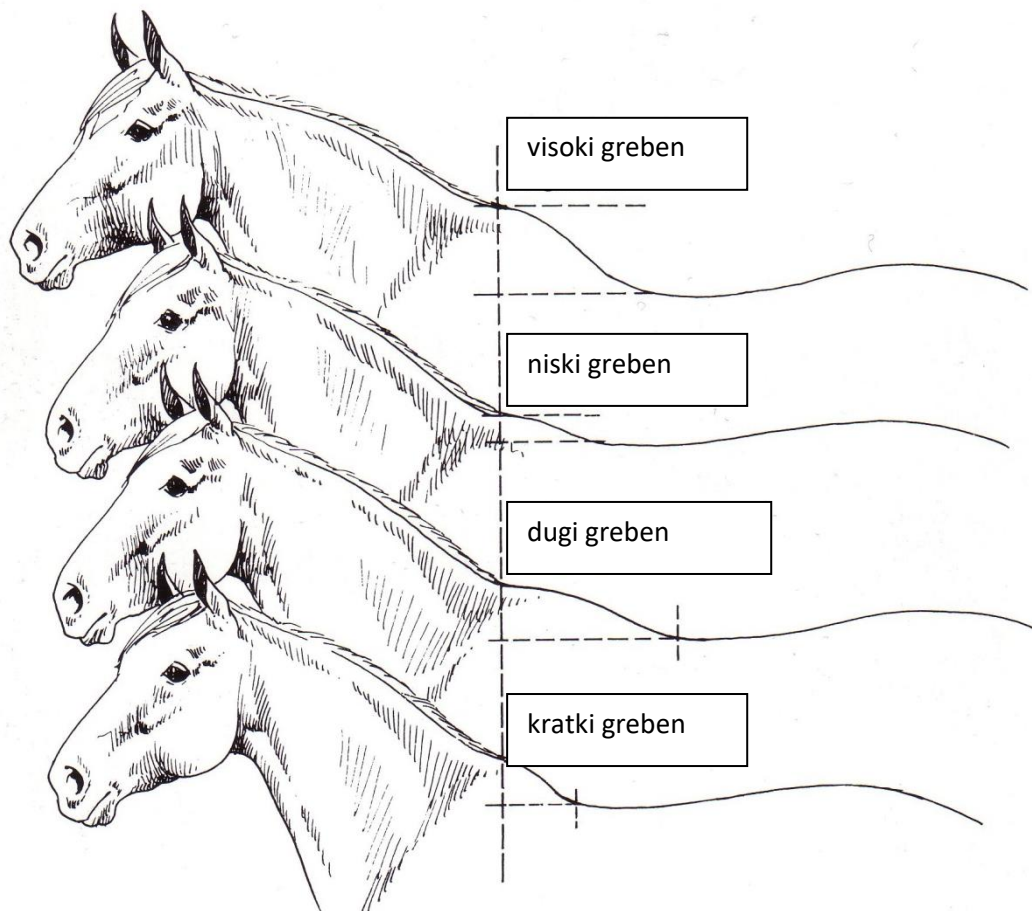
Dugo položena plećka omogućuje ugodnije jahanje te bolju tehniku preskakanja prepona.

Strmo položena plećka bolje odgovara radnim konjima koji vuku teška kola ili oru na polju, radi položaja hama.

U dubokim, širokim prsima puno je prostora za srce i pluća. Ako lakat nije priljubljen uz trup, konj je pokretljiviji. Kratka je cjevanica jača nego duga, duge putice jamče mekan korak. Ako je gornja linija vrata znatno duža od donje, konj će lakše pronaći ravnotežu.

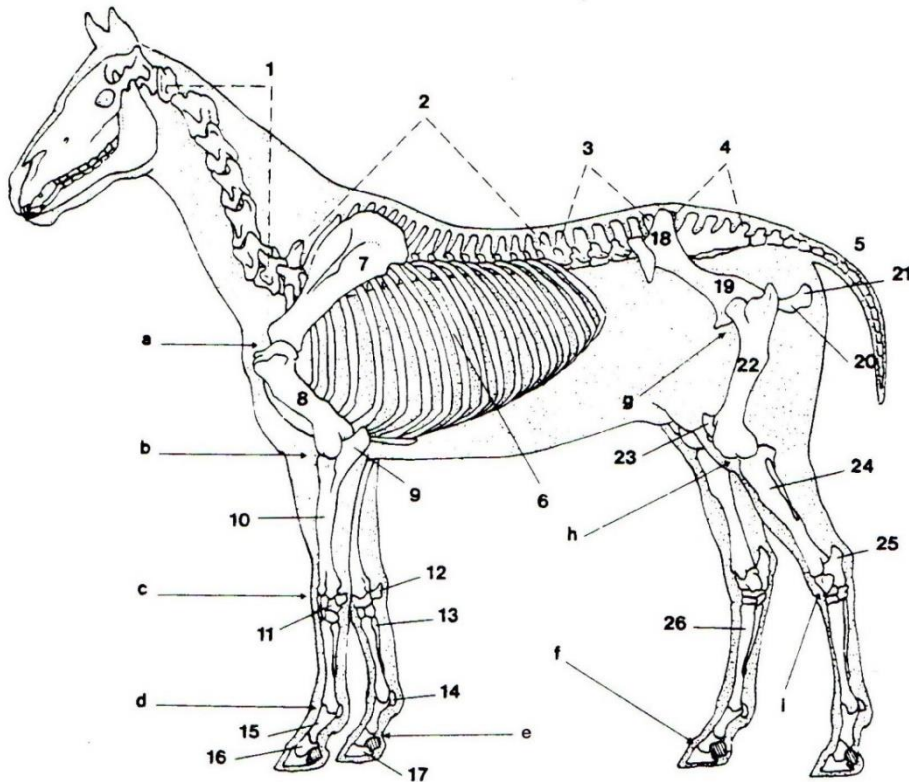
Kako bi sedlo dobro ležalo, greben ne smije biti prenizak nego mora biti dug i izražen. No, ako je previsok, teško ćemo naći odgovarajuće sedlo. Sportski konji moraju imati nešto duža (normalna) leđa.

Veoma je važno da sportski konji imaju što ispravniji eksterijer, kako bi izdržali mnogo godina u sportu.

2.5. Kostur konja

Kostur je potporanj tijela, zbog pokretnih spojeva (zglobova) omogućuje kretanje. Osim kao potporanj, kosti služe i kao mjesto za pričvršćivanje mišića te zajedno s mišićima čine aktivni aparat kretanja.

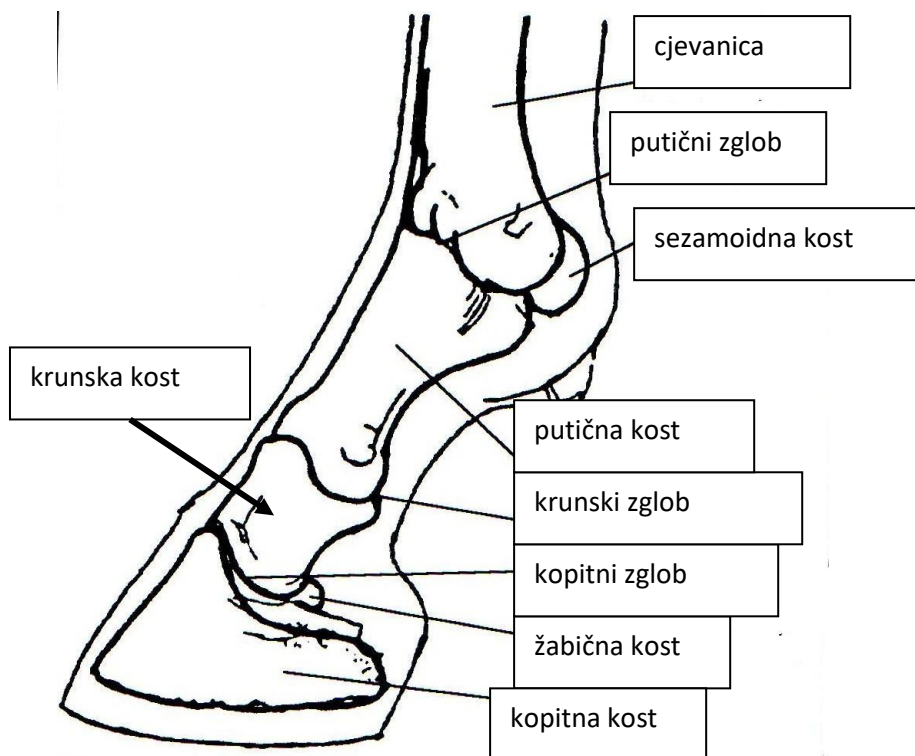

1. vratni kralješci	10. podlaktica	19. sjedna kost
2. prsni kralješci	11. zapeščajni zglob (karpalni zglob)	20. stidna kost
3. slabinski kralješci	12. dodatna zapeščajna kost	21. sjedna kvrga
4. križni kralješci srasli u križnu kost	13. šturnak	22. bedrena kost
5. repni kralješci	14. sezamoidna kost	23. patela
6. rebra	15. putična kost	24. potkoljениčna kost
7. lopatica	16. krunska kost	25. petna kvrga
8. nadlaktica	17. kopitna kost	26. cjevanica
9. lakatna kvrga	18. zdjelična kost	

Zglobovi

a) rameni zglob	d) putični zglob	g) kuk
b) lakatni zglob	e) krunski zglob	h) koljени zglob
c) zapeščajni ili karpalni zglob	f) kopitni zglob	i) skočni zglob

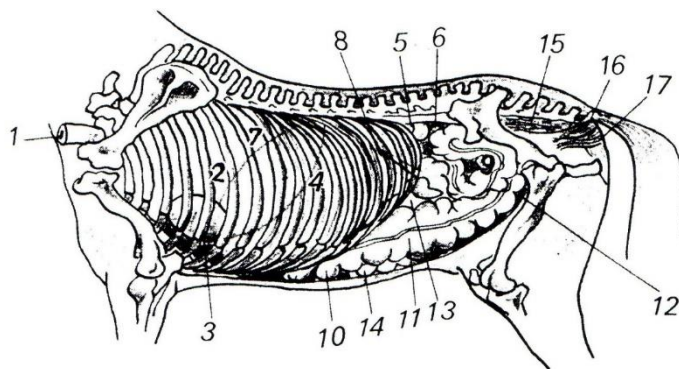
Prikaz donjeg dijela ekstremiteta konja

2.6. Unutrašnji organi

Unutrašnji su organi svi organi koji leže u tjelesnim šupljinama.

U prsnoj šupljini nalaze se pluća i srce. U trbušnoj i zdjeličnoj šupljini nalaze se probavni kanal, jetra, slezena, mokraćni i spolni organi.

- 1. dušnik
- 2. pluća
- 3. srce
- 4. dijafragma (ošit)

- 5. slezena
- 6. lijevi bubreg

- 7. granica dijafragme
- 8. tanko crijevo
- 9. malo crijevo
- 10. donji položaj velikog crijeva
- 11. lijevi donji položaj
- 13. lijevi gornji položaj

- 14. vrh slijepoga crijeva
- 15. rektum
- 16. dugi mišić repa
- 17. zatvarač (sfinkter) anusa

Srce pumpa krv, opskrbljenu kisikom i hranjivim tvarima, kroz čitavo tijelo. Pluća opskrbljuju krv kisikom, a uzimaju ugljični dioksid.

Bubrezi pročišćuju krv od otpadnih tvari i izlučuju ih u mokraćni mjehur.

Jetra proizvodi žuč, pohranjuje vitamine i ima veliku ulogu pri detoksikaciji tijela.

Slezena služi kao skladište eritrocita koje otpušta u krvotok pri velikim opterećenjima.

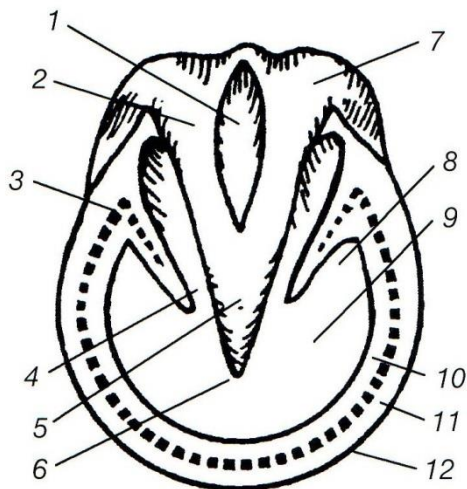
U želučano-crijevnome kanalu progutana se hrana probavlja i upija u krv. U usporedbi s veličinom konja želudac je veoma mali (12-14 litara zapremnine), zbog čega konje treba češće hraniti manjim količinama hrane.

2.7 Kopito

Zdravo kopito – zdrav konj. Slobodni konji u prirodi troše nepotkovana kopita. Sportski i radni konji potkivaju se kako bi bili sigurniji pri kretanju radi zaštite kopita. Budući da se kopita ne troše, potkivač mora otprilike svakih šest tjedana (ovisno o brzini rasta kopita) obrezivati izrasli dio kopita i stavljati nove potkove.

Kako ne bi zbog potkivanja kopita popucala ili konj šepao, važno je čavle zabiti na pravo mjestu, u tzv. bijelu liniju.

DIJELOVI KOPITA ODOZDO

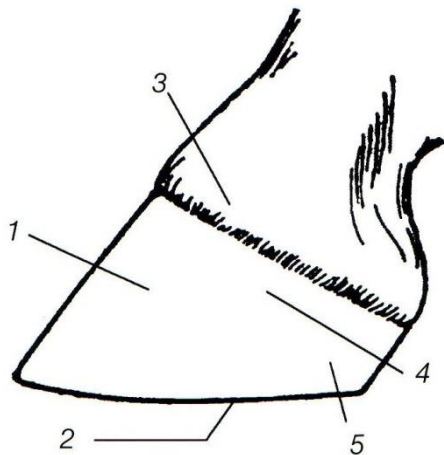

1. središnja žabična brazda	5. tijelo žabice
2. krak žabice	6. vrh žabice
3. uožno potporište	7. peta
4. postranična žabična brazda	8. kut tabana

9. taban
10. nosivi rub
11. bijela linija
12. zid kopita

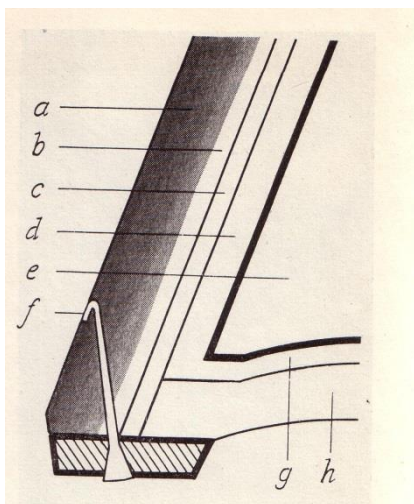
DIJELOVI KOPITA SA STRANE

1. prednji zid
2. nosivi rub

3. krunski rub
4. postranični zid

5. petni zid

a) zid kopita
b) bijela linija
c) lamele

d) unutrašnji zid
e) kopitna kost
f) ispravno zabijen čavao

g) unutrašnji taban
h) taban

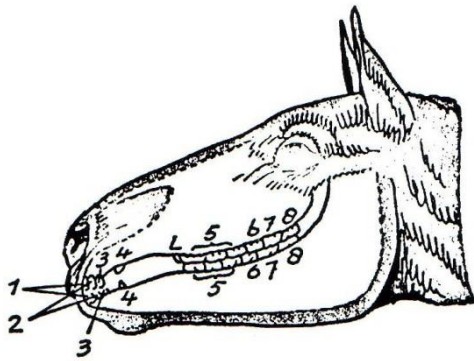
Njega kopita podrazumijeva čišćenje i održavanje kopita zdravim, a sastoji se od uklanjanja prljavštine i kamenčića te redovitog pranja i četkanja kopita. Na taj se način i svakodnevno provjerava stanje kopita i potkova.

Treba paziti na to da putica bude suha. Mazanje dobrom mašću za kopita potrebno je najmanje jedanput na tjedan, a ako je kvaliteta kopitne rožine loša, nužno je mazati kopita češće.

2.8. Zubi

Konj je sisavac čiji se mliječni zubi zamjenjuju trajnima. Mliječni zubi razlikuju se od trajnih oblikom i bojom. Promjena zubi počinje kad je konj star dvije godine i traje do pete godine. Konji imaju 36 zuba (šest sjekutića i po 12 pretkutnjaka i kutnjaka u gornjoj i donjoj čeljusti). Pastusi i kastrati imaju još i četiri očnjaka.

Zubalo

- 1-3 sjekutići (prednji, srednji i krajnji)
- 4 – očnjaci
- 5-8 pretkutnjaci i kutnjaci

Sjekutići na površini za žvakanje imaju ljevkaste udubine, tzv. kaličce. Tijekom godina zubi se troše i mijenjaju im se oblik i izgled. Zato možemo po zubima odrediti starost konja.

2.9. Boja dlake

Divlji konj bio je sive boje poput miša, a pitomi konji mogu imati brojne različite boje dlake.

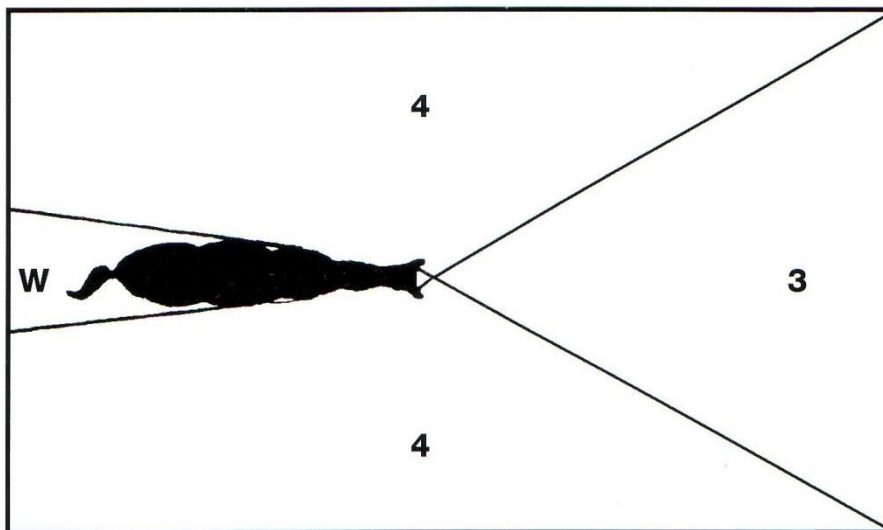
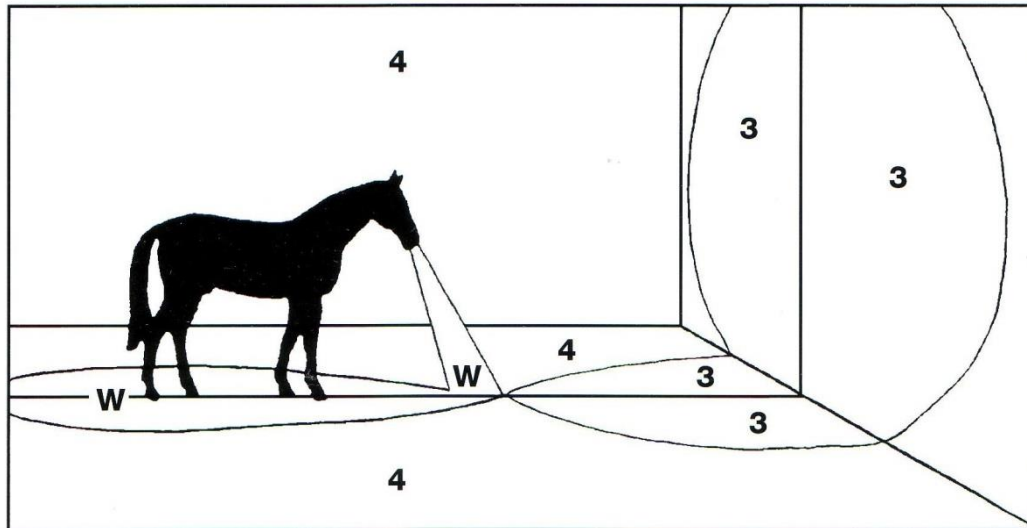
Boje su dlake konja:

1. vranac – dlaka i griva su crne
2. alat – dlaka, griva i rep imaju jednaku boju, crvenkasto-žutu (riđu)
3. dorat – dlaka je smeđa, griva i rep su crni
4. sivac – dlaka je od sive do bijele boje, griva i rep su od bijele do crne boje
5. kulaš – dlaka je riđa, griva i rep su crni
6. izabel – dlaka je žućkasta, griva i rep su bez pigmenta (svijetli)
7. šarac – dlaka je s velikim crnim, bijelim ili smeđim dijelovima (mrljama).

2.10. Vidno polje konja

Vidno polje uzdignute glave

(Obojiti polja broj 4 zelenom bojom, a broj 3 crvenom bojom)

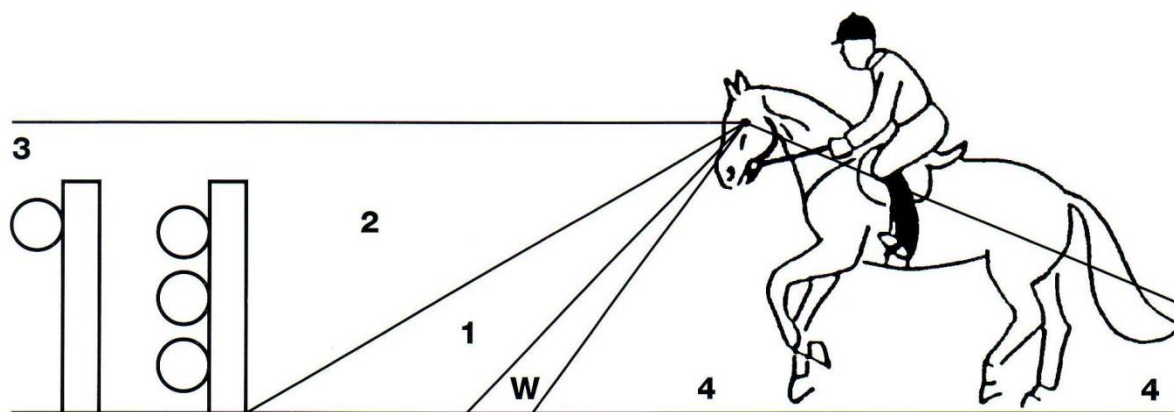

Crveno područje konj vidi s oba oka, što mu daje oštru sliku prostora.

Zeleno područje vidi samo desnim, odnosno samo lijevim okom, što mu daje neoštru sliku, ali će u njoj zamijetiti i najmanji pokret. U bijelom području (W) konj ne vidi ništa (mrtvi kut). Ispred konja, u širini razmaka između očiju, na udaljenosti do 130 centimetara na tlu nalazi se mrtvi kut. Ako konj želi s male udaljenosti jasno vidjeti neki predmet na tlu (npr. papir ili kavaletu), mora spustiti glavu. Na pašnjaku konj ima jasan pogled u krugu oko sebe.

Vidno polje konja pri jahanju (skakanju)

(Polja 1 i 4 –zeleno, a polja 2 i 3 – crveno obojiti)

1. nejasno, mutno vidno polje
2. jasno, oštro vidno polje
3. dobra vidljivost na udaljenosti
4. nejasan pogled tako dugo dok glavu ne okrene na jednu stranu

3. OSNOVNI NAČINI KRETANJA KONJA

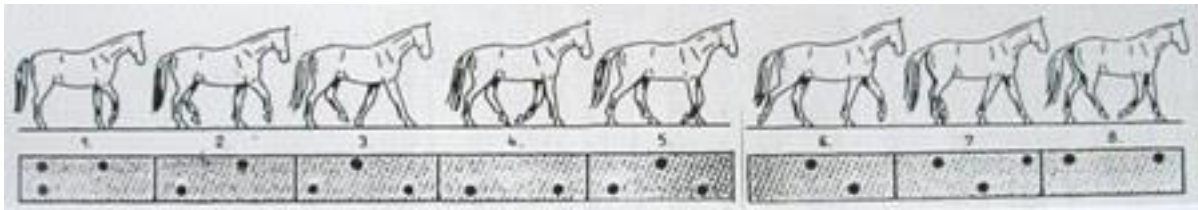
3.1 Hod¹

Hod je stupajuće kretanje u četiri takta u kojem se sve četiri noge jedna za drugom podižu i spuštaju na tlo (stražnja desna – prednja desna – stražnja lijeva – prednja lijeva). Hod je jedino kretanje u kojem nema trenutka lebdenja (kad su sve četiri noge u zraku). Pogreške su u hodu kratki, sputani koraci, nejednaki slijed nogu te pas.

Četiri vrste hoda:

- srednji
- prikupljeni
- produženi
- slobodni

Među vrstama hoda uvijek moraju postojati razlike u dužini koraka i prekoračenju otisaka kopita prednjih nogu.

Srednji hod: konj korača energično i opuštено, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otiske barem u otiscima kopita prednjih nogu. Jahač ima lagani i neprekidni kontakt s ustima konja, omogućujući prirodno gibanje glave i vrata konja. Glava konja nalazi se malo ispred okomice.

Prikupljeni hod: konj stupa u pravilnom četverotaktu, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otiske u otiscima kopita prednjih nogu. Konj se sam nosi, glava mu je gotovo okomita prema tlu, jahač ima lagani kontakt s ustima konja. Dužina je koraka manja, ali konj noge podiže više jer su zglobovi jače savijeni nego u srednjem hodu. Prikupljeni je hod kraći od srednjeg iako pokazuje puno veću aktivnost.

Produženi hod: konj maksimalno produžuje korak, ne gubeći pravilnost ritma, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otiske ispred otisaka kopita prednjih nogu. Jahač omogućuje konju da ispruži vrat i glavu tako da popusti vođice (dizgine), ali ne gubeći kontakt s ustima konja.

Slobodan hod: opuštajuće je kretanje u kojem je konju omogućeno da u potpunosti ispruži vrat i glavu.

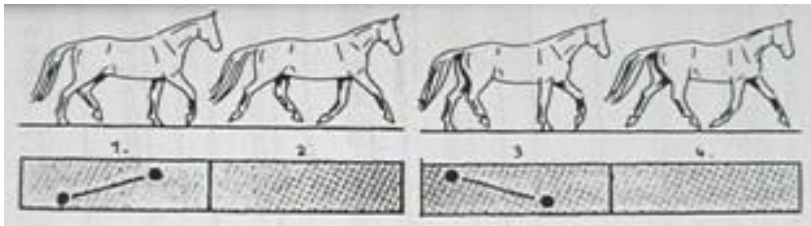
¹ Prilagođeno prema *FEI Rules for dressage events*, MJESTO IZDANJA, GODINA, art. 403, str. 8; *Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO – Aufgabenheft*, MJESTO, GODINA, str 11-12.

3.2 Kas²

Kas je kretanje u dva takta u kojem se istodobno pokreće jedan dijagonalni par nogu (npr. prednja lijeva i stražnja desna), zatim slijedi trenutak lebdenja te drugi dijagonalni par nogu (prednja desna i stražnja lijeva).

Četiri vrste kasa:

- radni
- srednji
- prikupljeni
- produženi.

Radni kas kretanje je između prikupljenog i srednjega kasa u kojem kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak barem u otiscima kopita prednjih nogu. Konj je u ravnoteži i kreće se jednakomjernim, elastičnim koracima aktivno prema naprijed. Jahač ima kontakt s ustima konja.

Srednji kas kretanje je umjerenog produženja koraka, ali bez ubrzavanja. Konj zamahom stražnjih nogu produžuje korak, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak ispred otisaka kopita prednjih nogu. Jahač dopušta konju da lagano spusti glavu i vrat, a tjeme ostaje najviša točka. Konj drži glavu malo ispred okomice, u odnosu na prikupljeni i radni kas. Koraci moraju biti jednakomjerni i uravnoteženi te se čitav okvir konja mora izdužiti.

Prikupljeni kas kretanje je u kojem stražnje noge konja preuzimaju većinu težine, čime se oslobađaju plećke konja. Vrat je uzdignut. Okvir konja je skraćen, ali zamah i aktivnost ostaju jednaki. Koraci su kraći, ali izražajni i povišeni, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak u otiscima kopita prednjih nogu.

Produženi kas je kretanje u kojem konj pokriva najviše moguće tla, a kopita stražnjih nogu ostavljaju otisak znatno ispred otisaka kopita prednjih nogu. Koraci se maksimalno produžuju kao rezultat velikog zamaha stražnjih nogu, ali konj ne ubrzava. Jahač dopušta konju da produži okvir, a time i korak, ali i dalje kontrolira tjeme koje mora biti najviša točka. Koraci i prednjih i stražnjih nogu trebali bi se jednako ispružiti prema naprijed. Konj mora biti u ravnoteži tijekom čitavog pokreta, a prijelaz u prikupljeni kas trebalo bi izvesti skladnim prijenosom težine na stražnji dio trupa, s time da se jasno vide obje razlike promjene tempa (iz prikupljenog u produženi i iz produženog u prikupljeni kas).

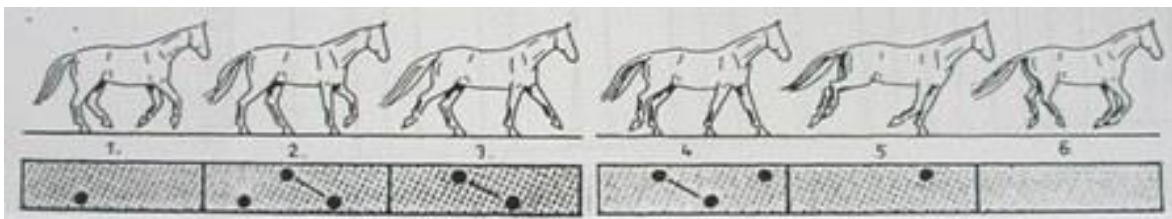
² Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 404, str. 9; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft, str 12-13

Produženje koraka kasa varijacija je između radnog i srednjega kasa koja se uvodi u testovima za mlade konje u početku treniranja kada još nisu dovoljno školovani za srednji kas.

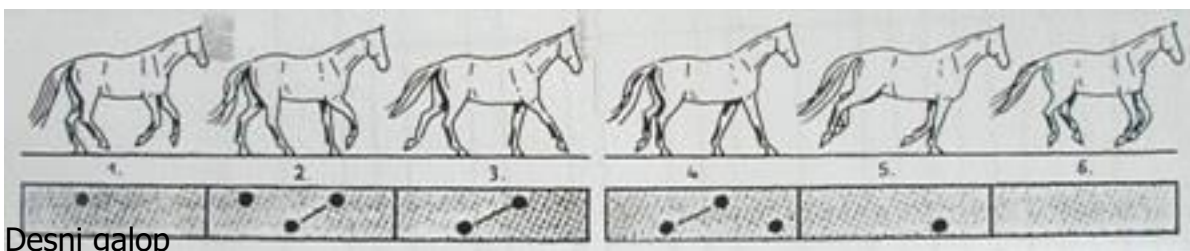
3.3 Galop³

Galop je kretanje u tri takta. Postoji lijevi i desni galop. U lijevom galopu konj prvo podiže stražnju desnu nogu, zatim istodobno stražnju lijevu i prednju desnu, te prednju lijevu (koja je vodeća noga), zatim slijedi trenutak lebdjenja te sljedeći korak ispočetka.

Pogreške su u galopu unakrsni galop (kada konj prednjim nogama galopira npr. desni galop, a zadnjima lijevi i obrnuto), te četverotaktni galop (kod kojeg se dijagonalni par nogu ne podiže istodobno s tla, već se vanjska prednja noga podiže prije od unutrašnje zadnje noge).

Lijevi galop

Desni galop

Kvaliteta galopa ovisi o ukupnom dojmu (npr. pravilnosti i lakoći koraka, spuštenosti stražnjega dijela trupa u odnosu na prednji dio, pri čemu konj galopira kao da se kreće uzbrdo) koji proizlazi iz prihvaćanja žvale, podatnog tjemena, aktivnosti stražnjih nogu i sposobnosti da se zadrže jednaki ritam i prirodna ravnoteža, čak i nakon prijelaza iz jednoga galopa u drugi. Konj uvijek mora biti ravan na ravnim dijelovima staze i pravilno savijen u zavojima, ali u svakom trenutku postavljen prema strani vodeće noge.

Četiri vrste galopa:

- radni
- srednji
- prikupljeni
- produženi
- produženje koraka galopa.

Radni galop kretanje je između prikupljenoga i srednjega galopa. Konj se nalazi u prirodnoj ravnoteži te se aktivno kreće prema naprijed, uz izražen zamah stražnjih nogu, a jahač zadržava kontakt s ustima konja.

³ Prilagođeno prema FEI Rules for dressage events, art. 405, str. 9-11; Anforderung und Kriterien im deutschen Turniersport gem. LPO, Aufgabenheft, str. 13-14

Srednji galop kretanje je između radnog i produženoga galopa. Konj bez ubrzavanja ide prema naprijed s vidljivim produženjem koraka i zamahom stražnjih nogu. Jahač dopušta konju da lagano spusti vrat i glavu i da drži glavu malo ispred okomice. Koraci moraju biti nesputani i skladni, a okvir se konja mora produžiti.

Prikupljeni galop kretanje je u kojem konj ostaje na žvali, vrat je uzdignut. Stražnje noge preuzimaju većinu težine, čime se omogućuje veća aktivnost i oslobađaju plećke te se stvara dojam da se konj sam nosi. Okvir konja i koraci su kraći, bez gubljenja elastičnosti i izražajnosti.

Produženi galop kretanje je u kojem konj pokriva najviše moguće tla. Konj bez ubrzavanja najviše moguće produžuje korak, zahvaljujući zamahu stražnjih nogu. Jahač omogućuje konju da produži okvir, a time i korak, ali i dalje nadgleda tjeme. Konj treba biti u ravnoteži tijekom čitavog pokreta, a prijelaz u prikupljeni galop trebalo bi izvesti skladnim prijenosom težine na stražnji trup, s time da se jasno vide obje razlike promjene tempa (iz prikupljenog u produženi i iz produženog u prikupljeni galop).

Produženje koraka galopa varijacija je između radnog i srednjega galopa koje se uvodi u testovima za mlade konje u početku treniranja kada još nisu dovoljno školovani za srednji galop.

3.4 Posebne vrste kretanja konja

Hod, kas i galop tri su osnovne vrste kretanja konja. Postoje još i tolt i pas, što ovisi o pasmini konja.

Tolt je četverotaktni korak visoko podignutih nogu, a slijed nogu jednak je kao u hodu. Brzina je od hoda do galopa. Pas je kretanje pri kojemu konj parove nogu s iste strane istodobno podiže i spušta.

4. HRANIDBA KONJA

4.1 Što jede konj

Tri su osnovne skupine hrane:

a) Zrnata hrana:

- zob; konjima je ukusna, dobro se žvače te je samo potrebno drobiti ždrebadi i starijim konjima s istrošenim zubalom
- ječam; Ima visoku energetska vrijednost ali zbog tvrdoće potrebno drobiti ili toplom vodom smekšati.
- kukuruz; Može se davati samo u malim količinama kao dodatak te je potrebno drobiti prije upotrebe.

b) voluminozna hrana:

- sijeno je sušena trava te pripada voluminoznu hranu koji je nužan za probavu te zauzima veći dio ukupne količine hrane na dan. Sijeno dobre kvalitete miriše na slatko i ne praši te je zelenkasto smeđe boje. Loše sijeno sadržava više stabljika nego lišća, žućkaste smeđe boje te se osjeti manje ili više neugodan miris. Nakon košnje mora proći otprilike 6 - 10 tjedana prije nego što možemo hraniti konja sijenom.
- Silaža je vlažna trava koja je zbijena i podložena procesu tople fermentacije da bi se očuvala. Ukoliko je loše skladišteno silaža može izazvati botulizam u konje koji može biti smrtonosan.

-

c) sočna hrana:

- mrkve, jabuke i repa na vrhu su liste zdravih poslastica za konje te mora biti razrezana po duljini kako ne bi komadi zapeli u grlu konja te izazvali gušenje.

4.2 Smjernice pri prehrani konja:

- 1) Konj ima mali želudac i zato ga moramo hraniti najmanje tri puta na dan. Količine dnevne prehrane mora sadržavati najviše 40% zrnate hrane te najmanje 50% voluminozne hrane. Konju u normalnom radu, prosječne veličine oko 500-600 kilograma potrebno je oko 10-12 Kg sijena te između 3-5 Kg zobi na dan. Odstupanja od spomenutih količina ovisi o kvaliteti hrane, pasmini, tipu konja i koliko radi.
- 2) Voda mora konju biti stalno dostupna. Dnevne su potrebe oko 30 - 50 litara te po ljeti i do 80 litara.

- 3) Vrijeme hranjenja mora biti jednako svakoga dana i u staji treba biti mir.
- 4) Kad se konj ne jaši, potrebno je smanjiti količinu zrnate hrane.
- 5) Hrana koju nudimo konju mora biti čista, zdrava, ne smrznuta.
- 6) Suhi repini rezanci trebaju se 6-12 sati namakati u vodi prije nego što ih ponudimo konju.
- 7) Treba izbjegavati učestale i nagle promjene vrste hrane.
- 8) Kako bi konji bili mirniji kod hranjenja te manje pohlepno jeli zrnatu hranu, uvijek treba prvo podijeliti sijeno a zob najmanje 20 -30 min kasnije.
- 9) Za konje koji su osjetljivi na prašinu u sijenu potrebno je potopit sijeno u jednu veliku bačvu, napunjen s vodom u trajanju 1-2 sata prije hranjenja.
- 10) Ukoliko u štali nisu dostupne automatske pojilice konju se mora osigurati voda u čistim i za to prikladnim kantama. U tom slučaju konji se moraju pojit najmanje tri do pet puta na dan te obavezno nakon svakog hranjenja, te im se treba osigurati dovoljna količina vode.
- 11) Najmanje se voluminozne hrane daje ujutro, a najviše navečer jer tako konj ima vremena noću sve probaviti.
- 12) Također je potrebno konju ponuditi sol pri pojačanom znojenju i linjanju, najbolje kamen za lizanje ili ciglu od prirodne soli koju na adekvatan način ponudimo konju ili u pravilno pričvršćenom držaču za sol. Ukoliko nemamo kamen možemo dodati i usitnjenu sol u hranu, 10 - 15 grama na dan.

4.3 Otrovnost bilje

Neke biljke kojima se konj može otrovati:

1. velebilje (*Atropa belladonna*)
2. tisa (*Taxus baccata*)
3. zanovijet (*Cytisus laburnum*)
4. mrazovac (*Colchicum autumnale*)
5. akacija (*Robinia pseudoacacia*)
6. crvena pustikara (*Digitalis purpurea*)
7. tuja ili botanički klek (*Chamaecyparis*)
8. šimšir pitomi (*Buxus sempervirens*).

5. ZDRAVLJE KONJA

5.1 Prepoznavanje bolesti

Pažljivim promatranjem konja možemo na vrijeme prepoznati znakove koji upućuju na to da je konj bolestan ili ozlijeđen.

Nepravilnosti u kretanju uočavaju se na jednom ili na nekoliko ekstremiteta i najčešće su uzrokovane bolom, pa se takav konj koji šepa ne smije jahati ni uprezati. Prekomjerno znojenje, plitko disanje i istaknuti nemir jasni su pokazatelji jake boli (npr. kolike, prijelomi).

Depresivan konj, bez apetita, pokunjen, spuštene glave i hladnih ušiju znak je za zabrinutost jer su to najčešće simptomi povišene temperature, poremećaja u cirkulaciji ili nekih bolesti unutrašnjih organa.

Normalne vrijednosti trijasa (mjeriti u mirovanju)

Puls konja - broj je otkucaja srca u minuti 30 do 40 (mjeri se na unutrašnjoj strani donje čeljusti).

Broj je udisaja u minuti 10 do 15.

Temperatura je 37,5 do 38,2 stupnjeva Celzija (mjeri se tri minute u rektumu).

Pri kretanju, a osobito nakon težega rada, sve su vrijednosti znatno veće. Vrijeme potrebno da se nakon rada ponovno vrate na razinu normalnih vrijednosti dobar je pokazatelj kondicije konja. Konjima u dobroj kondiciji potrebno je približno 30 minuta mirovanja nakon velikog napora da se vrijednosti vrate na normalnu razinu.

5.2 Cijepljenje i primjena sredstva protiv parazita

Pravilna briga za konja podrazumijeva i redovito cijepljenje i primjenu sredstava protiv parazita. Prva imunizacija provodi se dvokratno, u razmaku od 21 do 92 dana, docijepljivanje je u periodima ne duljima od šest mjeseci i tri tjedna. Može se primijeniti i kombinirano cjepivo protiv influence i tetanusa. Konji koji redovito borave vani trebaju se 2-3 puta na godinu čistiti od parazita, a konji koji više vremena provode u stajama 1-2 puta na godinu.

5.3 Prva pomoć

Nužan je sadržaj svake stajske ljekarne: baterijska svjetiljka, termometar, tupe škare, brunda, dezinfekcijsko sredstvo, sprej ili mast za rane, puno čiste vate, zavoji (elastični i obični), flaster.

Postupci u slučaju ozljeda ili bolesti:

- Prijelom
  - konja ostaviti na mjestu nesreće, nastojati da miruje dok ne dođe veterinar i primijeniti mjere za sprečavanje šoka. U slučaju otvorenog prijeloma, konju nema pomoći i mora ga se eutanazirati.

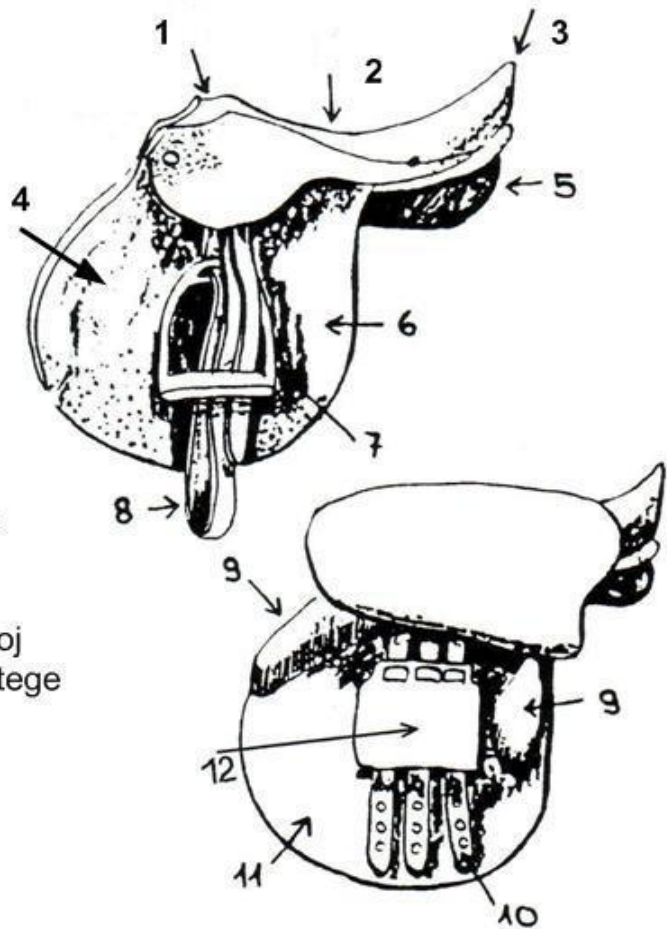
- Temperatura
  - pustiti konja da miruje, osigurati mu dovoljno svježega zraka i pozvati veterinara.
- Strano tijelo u oku
  - odmah pozvati veterinara.
- Strano tijelo u kopitu
  - pokušati izvaditi, pozvati potkivača i veterinara.
- Toplinski udar
  - polijevati konja hladnom vodom.
- Upala kopitne kočine
  - kopito ohladiti i odmah pozvati veterinara.
- Kolike

Kolika je bol u trbušnoj šupljini, a mogu je prouzročiti želučani ili crijevni poremećaji ili bolesti organa smještenih u trbušnoj šupljini. Osnovni su znakovi: znojenje, nemir, povišena temperatura, gubitak apetita, a konj se zbog boli baca na tlo. Uzroci su: hranjenje otrovnim biljkama, svježa djetelina, pljesniva hrana, prerano pojenje nakon rada, nagle promjene vremena i paraziti. Obavezno treba pozvati veterinara te konjem treba šetati, ne dopustiti mu da legne. Kolike su opasne za život.
- Šepanje
  - potražiti uzrok (npr. kamen u kopitu, ozljeda), pustiti konja da miruje i pozvati veterinara.
- Nagnječenje na leđima ispod sedla
  - što češće polijevati hladnom vodom ili razblaženim octom, očistiti i dezinficirati te, ako je moguće, staviti vlažni oblog.

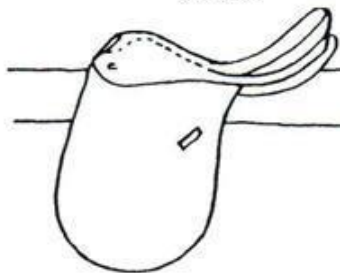
6. OPREMA ZA KONJA I JAHAČA

6.1 Dijelovi sedla

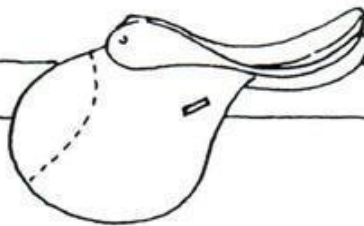
1. Prednji unkaš
2. Sjedište
3. Stražnji unkaš
4. Kifla
5. Jastuci
6. List sedla
7. Stremen
8. Remen stremena
9. Kifle za koljeno
10. Potege
11. Zaštitni list za znoj
12. Zaštitni list za potege

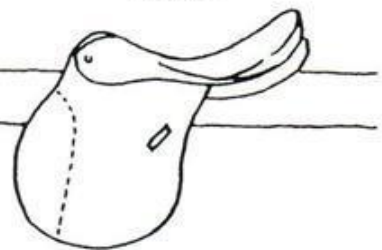
Dresurno
sedlo

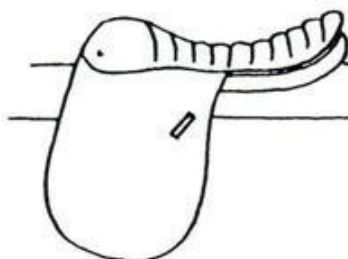
Preponsko
sedlo

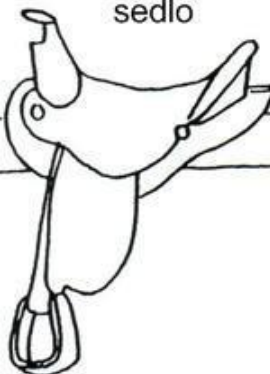
Svestrano
sedlo

Islandsko
sedlo

Western
sedlo

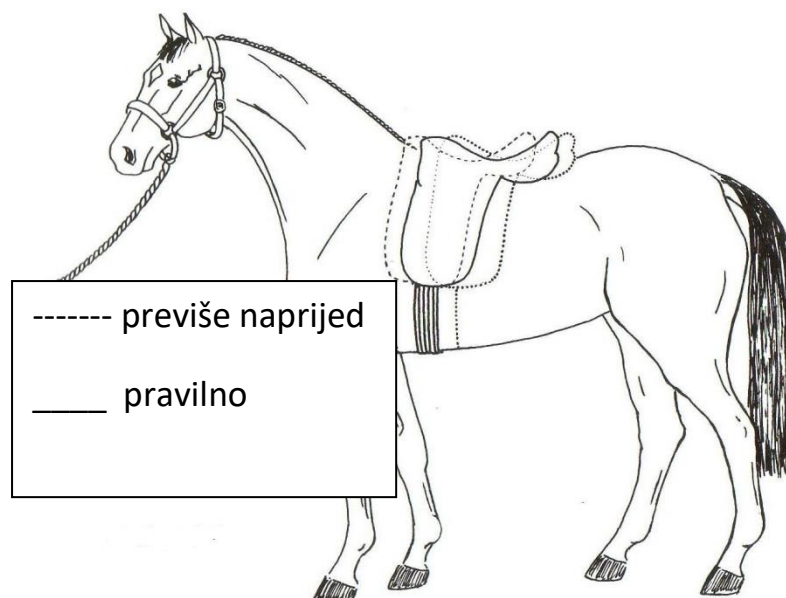

Terensko
sedlo

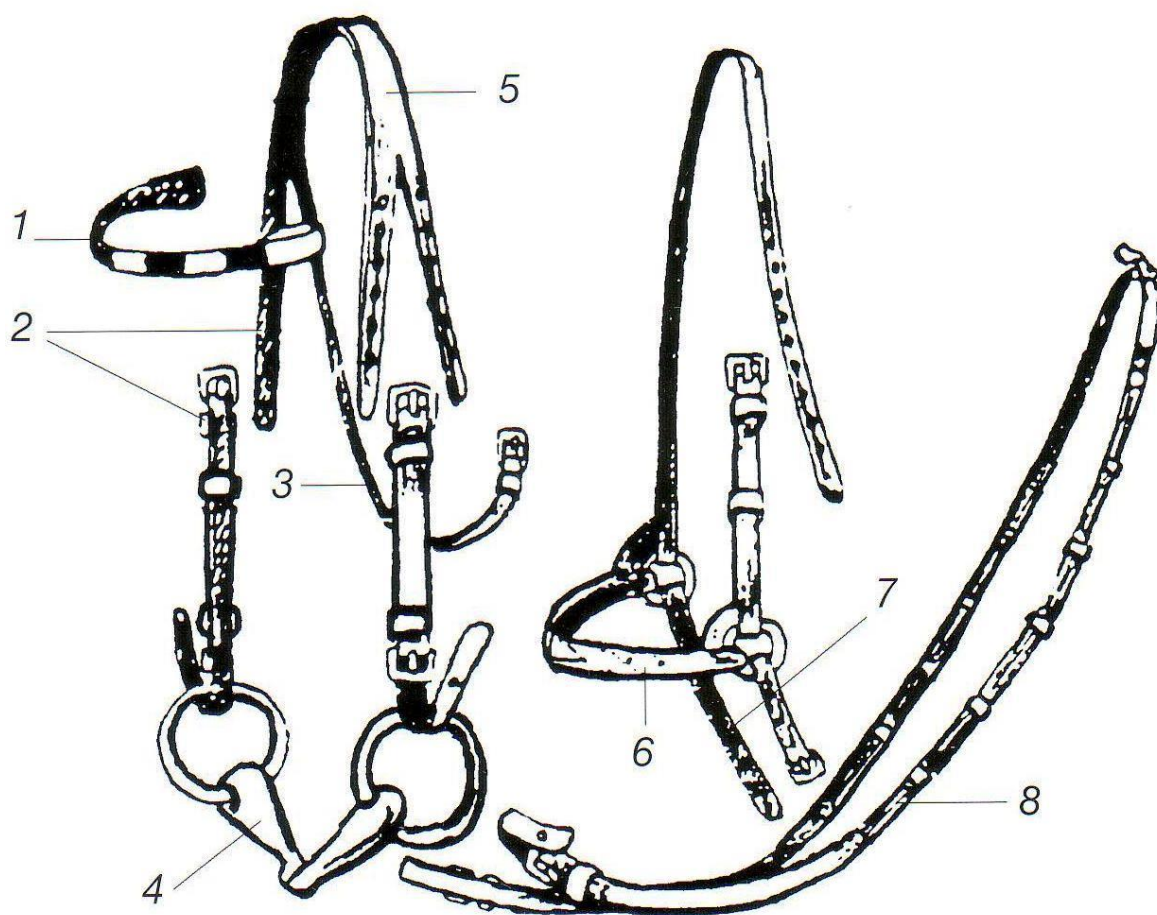
6.2 Sedlanje

- Prije nego što staviš sedlo na konja, stremeni (uzengije) i kolan moraju biti podignuti.
- Stavi sedlo pažljivo, malo više prema naprijed, zatim ga povuci prema natrag u pravilni položaj, kako bi dlaka pravilno polehla.
- Posebno pripazi na to da podsedlica leži pravilno. Nemoj zaboraviti podignuti podsedlicu kod grebena da omogući protok zraka i ne našulja konju leđa.
- Prijeđi konju zdesna i spusti pažljivo kolan. Pripazi na to da nije zavrnut.
- Vрати se konju s lijeve strane i pritegni kolan samo toliko da sedlo ne može pasti ili promijeniti položaj. Većinu konja smeta ako kolan odmah pritegneš dokraja.
- Kolan treba biti širinu dlana ili malo više iza konjskoga lakta.
- Prije uzjahivanja još jednom pritegni kolan. Nakon nekoliko minuta jahanja hodom ili čak nakon nekoliko minuta u kasu još nekoliko puta provjeri je li kolan dovoljno pritegnut.
- Oprez, neki se konji mogu uspaničiti ako kolan odmah pritegneš do kraja. Zato je bolje voditi konja pedesetak metara prije nego što uzjašiš.
- Redovito provjeravaj metalni dio držača stremena na sedlu

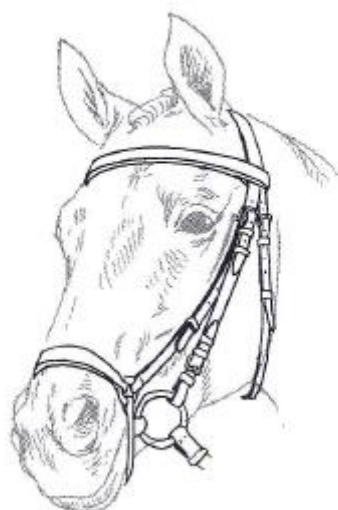
6.3 Dijelovi uzde

1. čeonni remen
2. obrazni remen
3. podgušni remen
4. žvala
5. tjemeni remen
6. prekonosni remen
7. podbradni remen
8. vođice (dizgini)

6.4 Vrste prekonosnog remenja:

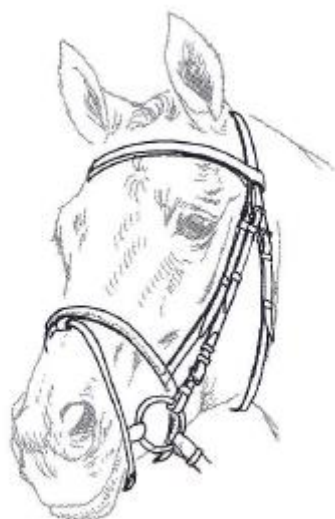
hanoveranski

engleski

kombinirani

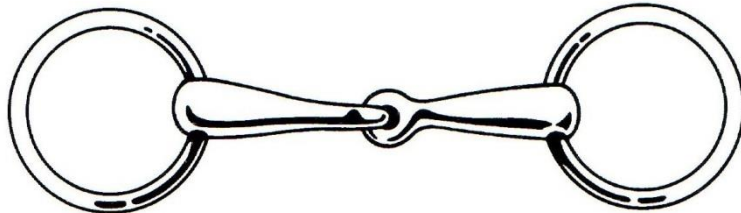
meksički

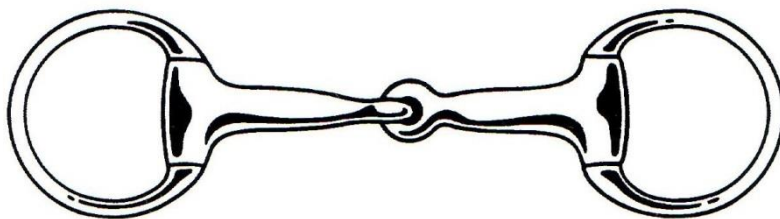

6.5 Žvale

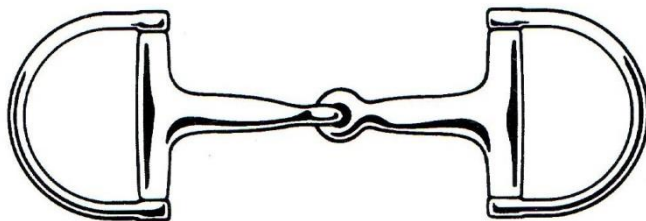
Obična jednom prelomljena žvala

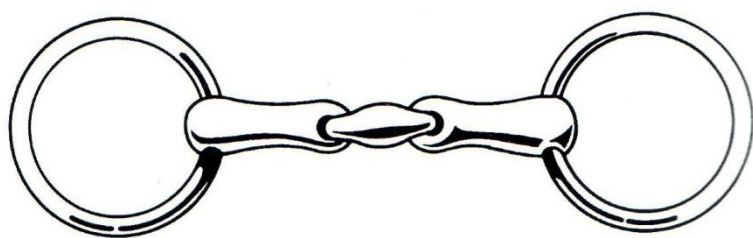
Obična jednom prelomljena žvala s ovalnim obručima

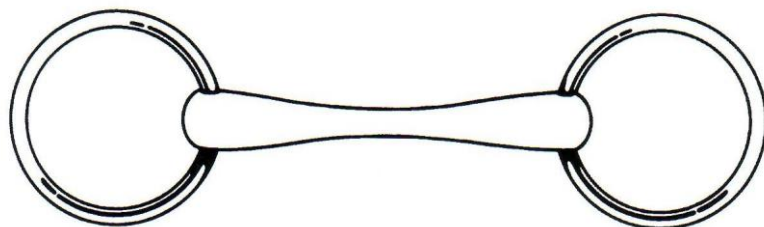
D-žvala, jednom prelomljena

Dvapat prelomljena žvala

Neprelomljena, ravna žvala

6.6 Uzdanje

- konja u boksu, prije sedlanja, privezati
- konja privezanog na štandu prvo osedlati, a zatim staviti kacigu na glavu i pripremiti korbač prije uzdanja.

Kad prilaziš konju uvijek nosi uzdu uredno složeno u lijevoj ruci ili na lijevom ramenu.

- Uvijek prilazi konju s lijeve strane.
- Stani leđima okrenut prema lijevoj plećki, kao što je prikazano na slici, zatim pažljivo, bez naglih pokreta ali odlučno stavi desnu ruku konju preko glave.
- Ako je konj miran, možeš desnom rukom pažljivo prebaciti vođice (dizgine) preko glave i vrata.
- Sad je prilika da konju skineš ular, pridržavajući konja desnom rukom oko nosa.
- Istodobno drži desnom rukom nos konja i polako prebaci uzdu u desnu ruku.
- Dlanom lijeve ruke približi žvalu konjskim ustima i palcem gurni u gornji dio usta gdje nema zubi. Kako konj otvara usta, tako desnom rukom povlači uzdu prema gore, da žvala dođe u svoj položaj. Pripazi da žvala ne udara konja po zubima.
- Desnom rukom nježno povuci tjemeni remen preko desnog uha, zatim lijevom rukom preko lijevog uha, ne mijenjajući svoj položaj (vidi sliku).
- Iskoristi ruke podignute u blizini ušiju konja i popravi mu grivu i šiške. Provjeri smeta li mu neki remen.
- Pripazi na to kako zakopčavaš prekonosni remen jer ih ima više vrsta. Remen treba zategnuti toliko da se jedan ili dva prsta mogu provući između remena i glave konja.
- Podgušni remen treba zategnuti toliko da se stisnuta šaka može provući između remena i glave konja.

Žvala je na odgovarajućoj visini ako se primjećuju dvije bore na usnama.

6.7 Pomoćni remeni (dizgini)

Pomoćni remeni trebaju biti pomoć jahaču. To se pomagalo mora koristiti pažljivo i pod nadzorom trenera. Cilj je pomoćnog remenja pomoći jahaču u postizanju bolje radne forme i lakšeg opuštanja konja u radu.

Savjeti:

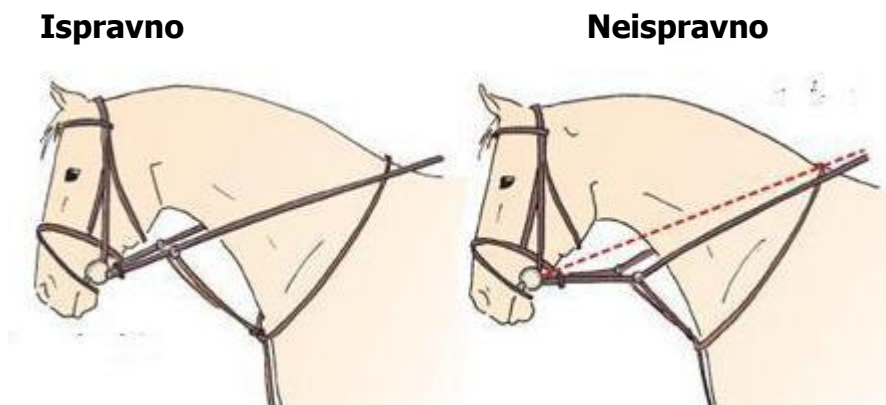
- Ako nisi siguran kako se koriste pomoćni dizgini, pitaj trenera.
- Kad prvi put stavljaš pomoćne dizgine pripazi na to da ih ne zatežeš prejako jer možeš kod konja izazvati paniku.
- Pomoćni dizgini ne smiju utjecati na rad konja u korektnoj formi.
- Ako ne znaš kako će konj reagirati na pomoćne dizgine, prvo ga lonžiraj.

Martingal

Martingal je jedini pomoćni dizgin koji je dopušten na natjecanjima u preponskom jahanju.

Kako bi martingal imao pravilan utjecaj, treba ga pravilno namjestiti:

- Ispravno – spriječava podizanje glave, a istodobno glavi daje potpunu slobodu u pravilnom položaju.
- Neispravno – smanjuje konju mogućnost postizanja ravnoteže.

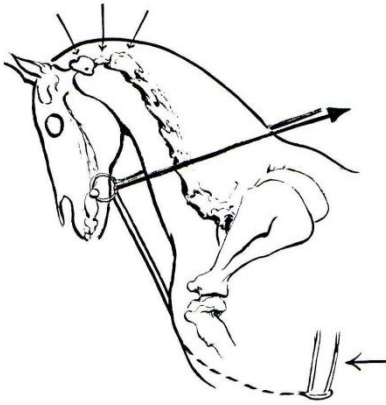

Izvezice (šlaufcigel)

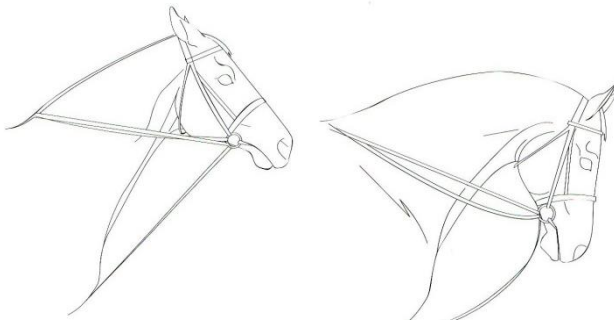
Dva su načina upotrebe izvezica. Prvi je vezanje za kolan između nogu, a drugi vezanje za kolan sa strane. Treba se posavjetovati s iskusnim trenerom o tome kako upotrijebiti izvezice. Upotreba izvezica preporuča se iskusnijim jahačima. Neiskusni

jahači mogu nepravilnim korištenjem izvezica kod konja izazvati paniku. Izvezice nisu dopuštene na natjecanjima, osim u zagrijavalištu na natjecanjima u preponskom jahanju.

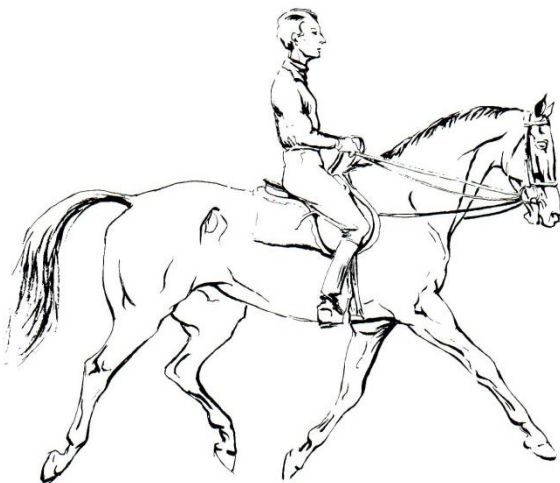
Pogrešna upotreba izvezica

Ispravno podešene izvezice između nogu

Ispravno podešene izvezice sa strane

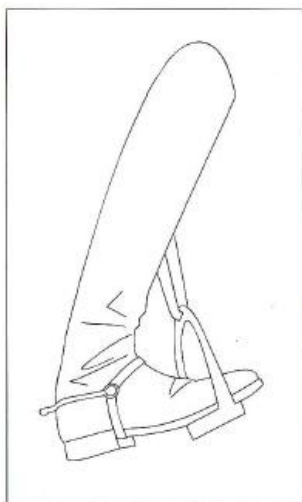
6.8 Oprema jahača

Obavezni su zaštitna kaciga i gležnjače s niskom petom (a ne cipele ravnoga potplata ili tenisice).

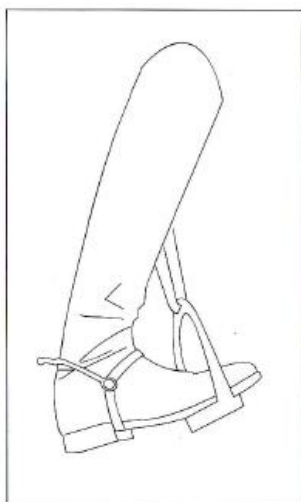
Uobičajena oprema jahača:

1. zaštitna kaciga
2. zaštitni prsluk preporučuje se mladim jahačima na treninzima, a na turnirima je za njih obavezan
3. bič (za početnike ne duži od 75 cm, ne suviše elastičan kako ne bi stalno udarao konja)
4. jahaće čizme koje moraju biti dovoljno visoke kako ne bi zapinjale o sedlo i ometale naredbe jahača. Mogu se koristiti jahaće cipele i nazuvci (čepsevi), ali ne tenisice
5. preporučuje se nošenje jahaćih rukavica koje imaju pojačane dijelove na palcu i između maloga prsta i prstenjaka, kako bi se spriječilo sklizanje vođica (dizgina)
6. jahaće hlače ne smiju zatezati jahača na koljenima i ne smiju imati nabore u području stražnjice
7. jakna mora uvijek biti zakopčana do dvije trećine ili skinuta
8. zabranjeno je nositi šal ili čvrsti nakit tijekom jahanja.
9. mamuze treba podesiti tako da su paralelno sa podplatom kao primjer A te nikako kao primjeri B i C

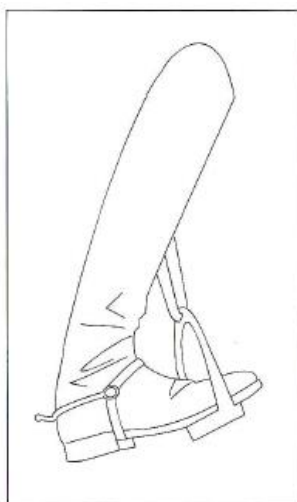
A

B

C

7. TEORIJA JAHANJA I PRAKTIČNO JAHANJE

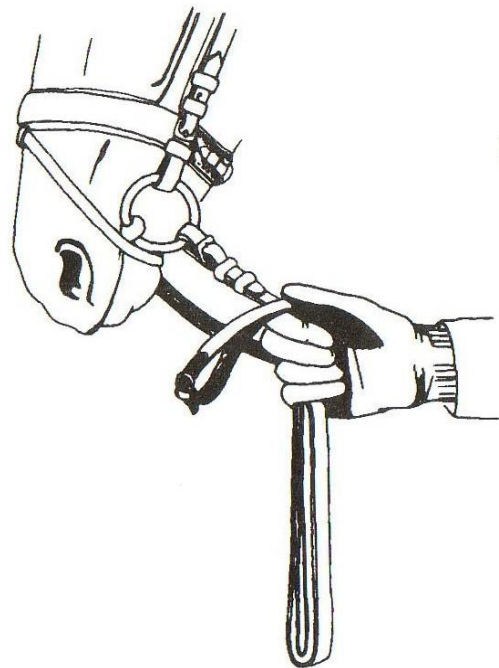
7.1 Vođenje konja do jahališta

Pri vođenju osedlanoga konja stremeni (uzengije) moraju biti podignuti. Remene treba provući kroz stremene, kako bi se izbjeglo njihovo spuštanje i opasnost od zapinjanja o predmete, primjerice kvaku na vratima.

Konja treba voditi s njegove lijeve strane. Jahač spušta vođice (dizgine) s konjskoga vrata, gurne kažiprst desne ruke između dizgina, otprilike jednu šaku ispod žvale, a ostatak dizgina prima lijevom rukom. Ako konja vodi kasom, ostatak dizgina drži u desnoj ruci. Konja se uvijek okreće udesno.

Pri vođenju nekoliko konja istodobno posebno treba paziti na to da razmak između konja bude dvije konjske dužine, oko pet metara.

Držanje dizgina jednom rukom:

7.2 Uzjahivanje i sjahivanje

Prije uzjahivanja ili sjahivanja u manježu ili dvorani tijekom grupnog treninga svaki jahač svoga konja mora ispravno postaviti na srednju liniju manježa ili kruga.

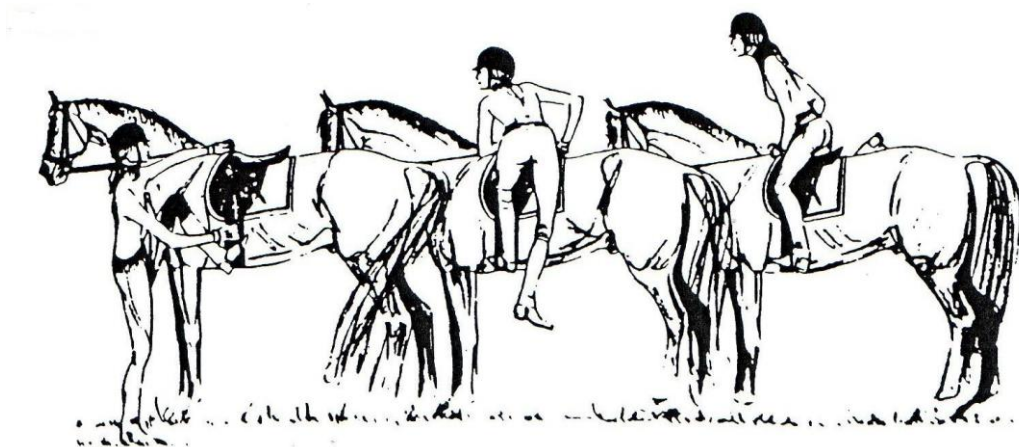
Konj mora stajati mirno tijekom uzjahivanja, sve dok jahač nije spreman krenuti.

Vođice (dizgini) prebačene su preko konjskog vrata, zatim jahač spušta stremene (uzengije) i zateže kolan, ne ispuštajući dizgine.

Remeni stremena moraju biti podešeni prije uzjahivanja. Dužina remena približno je jednaka dužini ispružene ruke jahača.

Uzjahivanje:

- Jahač se nalazi konju s lijeva, leđima okrenut prema glavi konja. Lijevom rukom drži dizgine koji su prebačeni preko konjskoga vrata i to tako da lijevi dizgin leži između maloga prsta i prstenjaka, a desni u cijeloj šaci. Oba su dizgina malo zategnuta, a ako je konj nemiran, desni se dizgin jače zategne. Korbač se drži u lijevoj ruci.
- Iz ovog položaja lijevom šakom, koja drži dizgine i korbač, čvrsto se uhvati za grivu. Desnom rukom primamo stremen i malo ga odmaknemo od konja.
- Lijeva noga stavlja se u stremen do najširega dijela stopala, a lijevom se koljenom podupire o sedlo.
- Iz ovog položaja jahač se odrazi desnom nogom i prebaci težinu na lijevu nogu u stremenu, istodobno se desnom rukom hvatajući za stražnji unkaš.
- Gornji je dio tijela nisko i okreće se prema naprijed, a tijekom prebacivanja desne noge preko konja sjedište se polako spušta u sedlo. Zatim se gornji dio tijela uspravlja, istodobno kad se desna noga stavlja u stremen.

Sjahivanje:

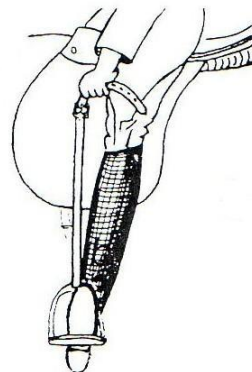
- Oba se dizgina zategnuta drže u lijevoj šaci.
- Obje se noge vade iz stremena, rukama se osloni o prednji unkaš i desna se noga prebaci preko sedla na lijevu stranu konja. Zatim se, polako kližući niz konja, spušta na tlo.

7.3 Namještanje stremena (uzengija) i kolana

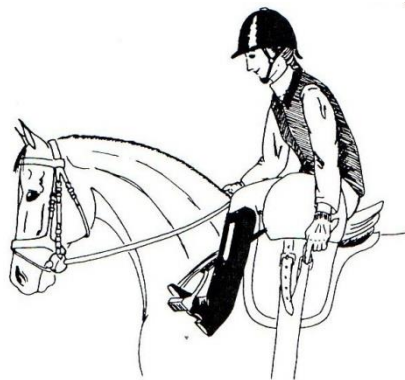
Dužina stremena ovisi o dužini jahačeve noge, vrsti sedla i vrsti sjedišta.

Remen se namješta jednom rukom. Nakon što jahač popusti pritisak vlastite težine u stremenu (ne vadeći nogu iz stremena), rukom s iste strane izvlači kopču stremena. Drugom rukom drži zategnuta oba dizgina. Namještanje dužine stremena određuje se pritiskom ili olakšavanjem pritiska noge u stremenu.

Ispravno pritezanje kolana u tri faze:

- Prvi se put kolan priteže u staji. Treba ga pritegnuti samo toliko da sedlo ne padne ili ne sklizne prema natrag.
- Drugi se put kolan priteže prije uzjahivanja.
- Treći se put kolan priteže nakon ugrijavanja u hodu.

Kao i pri namještanju stremena, noga ostaje u stremenu, ali prebačena ispred sedla. Rukom s iste strane priteže se kolan, dok se drugom rukom drže zategnuta oba dizgina.

Upozorenje: Prečvrsto pritezanje kolana u staji može uznemiriti ili uspaničiti konja. Kako bi se izbjegla panika konja s jahačem, potrebno je pri uzjahivanju mladih konja, nakon trećeg pritezanja kolana, 'na ruku' povesti konja u kratku šetnju.

7.4 Stav jahača (sjedište)

Ispravan stav jahača, odnosno ispravno sjedište, temelj je koji jahaču omogućuje ispravan utjecaj na konja. Jahač mora naučiti biti u ravnoteži i usklađen s konjem.

Opuštenim sjedištem jahač prati pokrete konja bez "štibanja" listovima.

Vrste sjedišta:

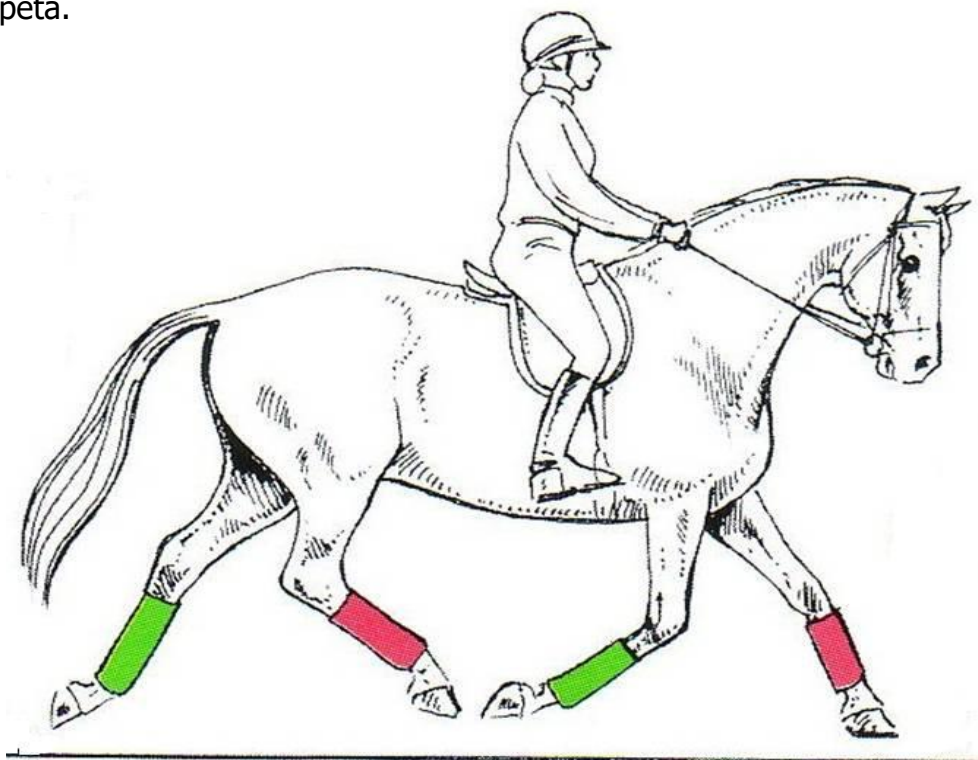
- okomito (sjededeće) sjedište
- lako sjedište (polusjededeći stav)
- lako sjedište za velike brzine (militari).

Pri okomitom sjedištu leđa su konja opterećena, a pri lakom sjedištu i lakom sjedištu za visoke brzine leđa konja su više ili manje rasterećena.

Okomito sjedište osnova je svih vrsta sjedišta. Tom sjedištu početnici trebaju posvetiti najviše pozornosti. Okomito se sjedište upotrebljava u dresurnome radu i u školovanju konja i jahača.

Okomitu liniju sjedišta čine:

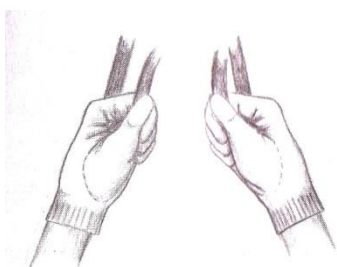
- rame
- kuk
- peta.

7.5 Položaj šaka jahača

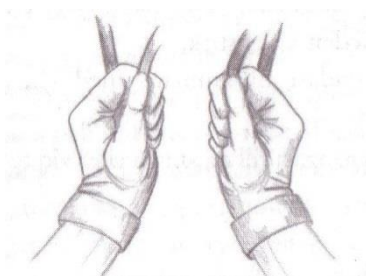
Ispravno držanje šaka: šake trebaju biti zatvorene, a palac ih zatvara odozgo i smanjuje mogućnost klizanja vođica (dizgina).

Gledane sa strane, šake su dio ravne linije od jahačeva lakta preko vođice (dizgina) do ustiju konja. Razmak između šaka ovisi o debljini konjskoga vrata jer i gledane odozgo šake moraju biti dio ravne linije od lakta do konjskih ustiju.

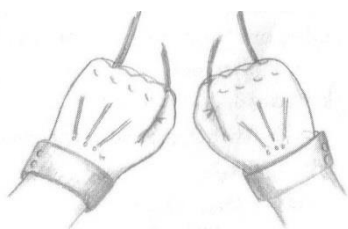

Ispravno:

Neispravno: Ukočeno elastično povezivanje s

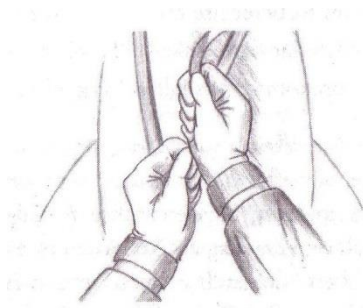

držanje šaka sprečava ustima konja.

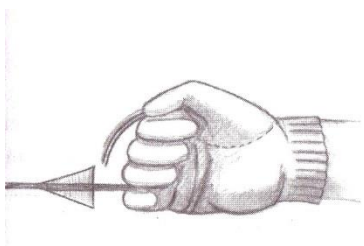

Neispravno: Šaka pogreška jer žvala u

Neispravno: Spuštene šake onemogućuju jahaču davanje preciznih naredbi i mora djelovati cijelom rukom.

koja prelazi preko grive velika je ustima konja pogrešno djeluje.

Neispravno: Šaka koja nije zatvorena omogućuje da vođica (dizgin) klizi i šaka je neprestano nemirna jer stalno mora iznova prikupljati dizgine.

7.6 Jahačeva prirodna pomagala

Svi jahačevi postupci promatraču trebaju biti neupadljivi, a konju što je moguće jasniji. Cilj je jahačevih postupaka postizanje što veće samostalnosti konja, da djeluje kao da je određeni pokret napravio posve samostalno.

Samostalnost je posljedica neprisilnoga djelovanja jahača. Jahač ne zapovijeda, ne naređuje, nego usmjerava konja i pomaže mu pri izvođenju pokreta. Jahač na konja djeluje svojom težinom, listovima i vođicama (dizginima) i ta su pomagala jahačeva prirodna pomagala. Težina i listovi tjeraju konja prema naprijed i to su tjerajuća pomagala, a vođice (dizgini) zaustavljaju konja te su zaustavljajuća pomagala.

Upotrebom tih pomagala jahač stječe kontrolu nad konjem u željenoj kretnji, brzini i formi. Pravilna upotreba pomagala prepoznaje se po tome što postaje sve finija i ne primjetnija. Pomagala djeluju zajedno, težina, listovi i vođice nikad se ne koriste pojedinačno. Čovjek uvijek želi rukom potaknuti ili zaustaviti događaje, ali pri jahanju vođice treba rukom voditi što nježnije, kako bi težina i listovi imali što jači i ispravniji utjecaj na konja.

Osjetljivost i poslušnost konja određuju potrebnu jačinu pojedinih pomagala. Uvijek ih treba primijeniti isprva blago, mekano, zatim pojačati ili oslabjeti, prema potrebi. Ako je potrebno ponekad jače djelovati na konja, uvijek treba vratiti nježnije djelovanje, kako bi konj ostao osjetljiv na naše znakove.

Jača upotreba pomagala ne kvari konja, ali pritom ne treba zaboraviti i na pohvalu, kako bi suradnja između jahača i konja bila što bolja.

Često pohvali konja rukom koja je s unutrašnje strane staze ili kruga, ili glasom, diskretno.

Vrste pomagala

tjerajuća:

- težina i sjedište
- listovi
- glas;

zaustavljajuća:

- vođice (dizgini)

- glas.

TJERAJUĆA POMAGALA

Težina i sjedište

Težina i sjedište uglavnom su tjerajuća pomagala, ali uvijek podržavaju i precizno surađuju s listom i vođicama (dizginima).

Svojom težinom jahač može:

- utjecati na kretanje konja opterećenjem obje strane
- utjecati na kretanje konja opterećenjem jedne strane
- utjecati na kretanje konja rasterećenjem sjedišta.

Opterećenje konja s obje strane upotrebljava se kad želimo aktivirati stražnje noge konja, na primjer pri izvođenju stoja ili polustoja, zatim pri promjenama kretanja i promjenama brzine.

Opterećenje konja s jedne strane važna je pomoć vođicama (dizginima) i listovima pri pokretima u kojima je konj svinut ili zaustavljen. To pomagalo ima najveće značenje kod visokoškolovalanih konja.

Jahač prebacuje svoju težinu prema unutrašnjoj sjedećoj kosti, zatim malo spusti kuk i koljeno i jače se osloni na unutrašnji stremen (uzengiju). Na taj se način postiže bolja zajednička ravnoteža jahača i konja.

Rasterećenje sjedišta upotrebljava se kad konju želimo rasteretiti leđa i stražnji trup u dresurnome radu, na primjer pri ujahivanju mladih konja.

Jahač prebacuje svoju težinu na bedra i stremene. Sjedište ostaje u sedlu, dok se gornji dio tijela spušta malo ispred okomite linije, ovisno o tome koliko želimo konja rasteretiti.

Listovi

Listovima pokrećemo konja prema naprijed i podržavamo daljnje kretanje.

Listovi se mogu upotrijebiti kao:

- prema naprijed tjerajući
- u stranu tjerajući
- podržavajući.

Prema naprijed tjerajući list leži odmah iza kolana, a peta je okomito ispod kuka. Tijekom kretanja, kad listovi obujme konja, dolazi do njihova utjecaja već i zato što

se ritmički pomiču, naizmjenice, lijeva i desna strana konja. Dakle, list koji stabilno leži uz konja utječe na svaki njegov korak, tako da konj sam sebe tjera prema naprijed, bez aktivnosti jahača. Podrazumijeva se pritom da je konj tijekom svog osnovnog školovanja postao dovoljno osjetljiv na jahačeve znakove.

Kad jahač čvrsto napne mišiće lista zapravo traži od konja da stražnju nogu, s iste strane na kojoj je aktivni list, podigne više. Poticaj listom daje se u trenutku kad se stražnja noga podiže uvis.

U stranu tjerajući list tijekom kretanja utječe na konja tako da nogu s iste strane na kojoj je aktivni list ili dijagonalni par nogu pokrene prema naprijed i u stranu. List se povlači malo prema natrag, otprilike širinu dlana, ali nipošto prema gore. I ovo pomagalo ima najveći učinak u trenutku kad se stražnja noga podiže uvis.

Podržavajući list leži otprilike na istome mjestu kao i u stranu tjerajući list, ali je manje aktivan. Zadatak je podržavajućeg lista ograničavanje bočnoga kretanja ili sprečavanje „ispadanja“ stražnoga trupa tijekom kretanja. Utjecaj je podržavajućega lista također i na kretanje prema naprijed.

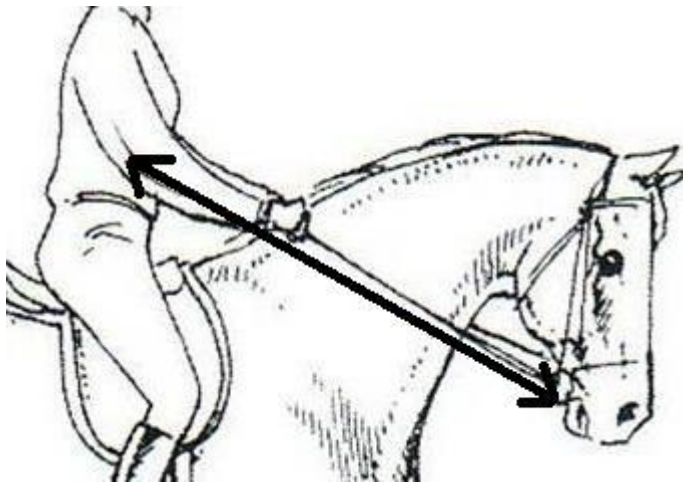
ZAUSTAVLJAJUĆA POMAGALA

Vođice (dizgini)

Vođice (dizgini) moraju biti jednako duge s obje strane i ne svijene, a drže se između maloga prsta i prstenjaka, tako da je glatka strana okrenuta prema van. Dio vođice koji prelazi preko kažiprsta zatvara se palcem koji sprečava klizanje. Ostatak treba prebaciti tako da visi ispod desne vođice. Šake trebaju biti zatvorene.

Ruke se drže toliko visoko da stvaraju ravnu liniju od lakta preko podlaktice i vođica do ustiju konja. Razmak između ruku ovisi o debljini konjskoga vrata jer linija vođica, gledana odozgo, također mora biti ravna.

Pri zatezanju dizgina potrebno je željenu stranu prebaciti u drugu ruku. Prsti slobodne ruke otvaraju se i klize po dizginu do željene dužine. Druge metode više smetaju konju i ometaju elastičan odnos s njegovim ustima.

Vođice mogu potpuno djelovati preko usta, tjemena, vrata, leđa do stražnjega trupa na opuštenom konju aktivnih leđa.

Jahač može vođicama (dizginima):

- popustiti
- zadržati
- pridržati
- regulirati
- voditi
- poduprijeti.

Popuštajuća i zadržavajuća vođica (dizgin) uvijek se upotrebljavaju zajedno. Ovisno o situaciji ili formi, upotrebljava se prvo zadržavajuća ili prvo popuštajuća vođica. Važno je da jahač mekano i nježno izmjenjuje popuštanje i zadržavanje pokretom iz zgloba šake, a to je moguće samo ako drži ruke ispravno.

Popuštanje i zadržavanje dizginom primjenjuje se zajedno s upotrebom težine i listova.

Na primjer:

- kod polustoja, odnosno pri prijelazu iz jedne vrste kretanja u drugu ili promjeni brzine
- kod stoja
- za poboljšavanje forme i samostalnosti konja
- kao priprema prije novog pokreta ili vježbe
- kad se konja treba postaviti ravno ili svinuti
- pri odstupanju.

Zadržavanje vođicama (dizginima) izvodi se tako da se šaka na trenutak stegne, jačinom prema potrebi. Ako je potrebno na konja jače djelovati, šaka se u zglobu svija prema jahaču.

Posebno treba pripaziti na to da neprekidno ne vučemo dizgin ako je izostala reakcija konja, nego da naizmjeničnim zatezanjem i popuštanjem dizgina postignemo odgovarajuću reakciju. Popuštanje vođice zapravo je samo vraćanje ruke u osnovni položaj. Jednako se može djelovati i bez prethodnog zatezanja vođice, ako se šaka malo otvori ili se ruka malo pomakne prema naprijed, bez gubitka elastičnog spoja s ustima konja. Ruke se uvijek pomiču prema ustima konja.

Pridržavanje vođicama (dizginima) izvodi se tako da se šake, zadržavajući svoj položaj, čvršće stegnu, kako bi se povećao pritisak na usta. Pritisak traje tako dugo dok konj ne prestane „visjeti“ na dizginu i ponovno postane lagan u ruci. Dizginom se ne smije djelovati prema natrag, niti predugo. Kako bi pridržavajuća vođica mogla postići željenu reakciju konja, jahač treba istodobno napeti svoja leđa i listovima tjerati prema naprijed. Važno je da jahač popusti pritisak šake istodobno kada konj pusti žvalu i opusti vrat. To se najčešće odnosi na ruku s unutrašnje strane u zavojima ili pri okretanju.

Reguliranje vođicama (dizginima) postupak je pri kojem šaka s vanjske strane staze

ili kruga popušta vođicu onoliko koliko je šaka s unutrašnje strane zateže.

Vodeća vođica (dizgin) pokazuje konju put pri okretanju. To je posebice korisno kad se jašu mladi konji i kad konji uče kretanje postrance.

Vodeći dizgin djeluje zajedno s laganim zadržavajućim dizginom koji postavlja ili svija konja u zavojima. Vodeći dizgin drži se rukom s unutrašnje strane staze ili kruga i odmiče se nekoliko centimetara od konja, dok se popuštanjem i dalje djeluje prema ustima konja.

Podupirajuća vođica (dizgin) podupire list na onoj strani na kojoj djeluje, tjerajući ili zadržavajući.

Upamti: Šake, zajedno s tjerajućim pomagalima, uokviruju konja. Vođice (dizgini) nikad ne smiju same prisiljavati konja na to da opusti vrat.

Glasovna pomagala

Glas služi uglavnom kao tjerajuće i zadržavajuće pomagalo. Riječi nisu važne, važna je boja glasa i način glasanja u određenim trenucima. Primjerice, cmokanjem potičemo konja na to da ubrza, a dubokim "hoooo" usporavamo ga ili smirujemo.

Kako bi glasovna pomagala u radu s konjem u staji i manježu bila što jasnija i učinkovitija, moraju biti kratka, na primjer: primi, ne, dođi, noga i slično.

7.7 Djelovanje jahača

Djelovanje jahača na konja skladna je primjena svih pomagala. Ne može se pojedinačnom primjenom težine, sjedišta, lista ili vođica (dizgina) postići pravilan utjecaj na konja, nego samo njihovom zajedničkom primjenom.

Težina, sjedište, list i glas djeluju tjerajuće prema naprijed, ali glas, kao i vođice (dizgini), istodobno može djelovati i zadržavajuće.

Kako bi sva pomagala mogao pravilno zajedno upotrijebiti, jahač mora imati opušteno, mekano i pravilno sjedište.

Jahač mora imati potpunu kontrolu nad svojim tijelom, kako bi u svakom trenutku, neovisno o pokretima konja, uskladio svoja pomagala i primijenio ih odgovarajućim intenzitetom.

Usklađenost tjerajućih (koja su u prvom planu) i zadržavajućih pomagala najviše utječe na kretanje i poslušnost konja.

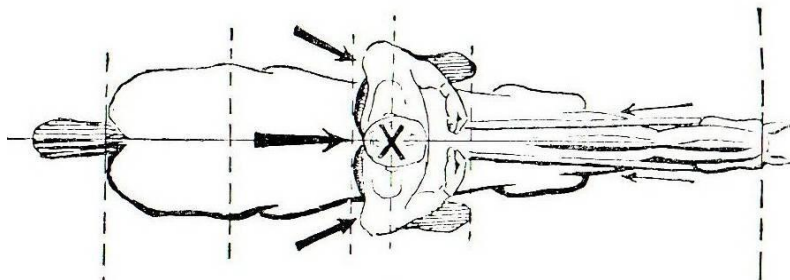

Djelovanje jahača na konja pojačava se redovitim izvođenjem polustoja (poluparada).

Polustoj se izvodi:

- pri prelaženju iz jedne vrste kretanja u drugu
- radi kontrole brzine unutar jedne vrste kretanja
- kako bi jahač privukao pažnju konja prije nove vježbe ili novog načina kretanja
- kako bi jahač poboljšao prikupljenost konja u pokretu.

Polustoj je rezultat naizmjenične zajedničke upotrebe tjerajućih i zadržavajućih pomagala. Polustoj se izvodi tako da jahač na trenutak ukoči svoja leđa, snažnije obuhvati (uokviri) konja težištem, listom i uz pomoć vođica (dizgina), nakon čega odmah popusti dizgin.

7.8 Vrste sjedišta

Lako jahanje u kasu jedna je od prvih vježbi koju početnik mora naučiti.

U lakome kasu leđa su konja manje opterećena težinom jahača, a i početniku je lakše pratiti pokrete konja.

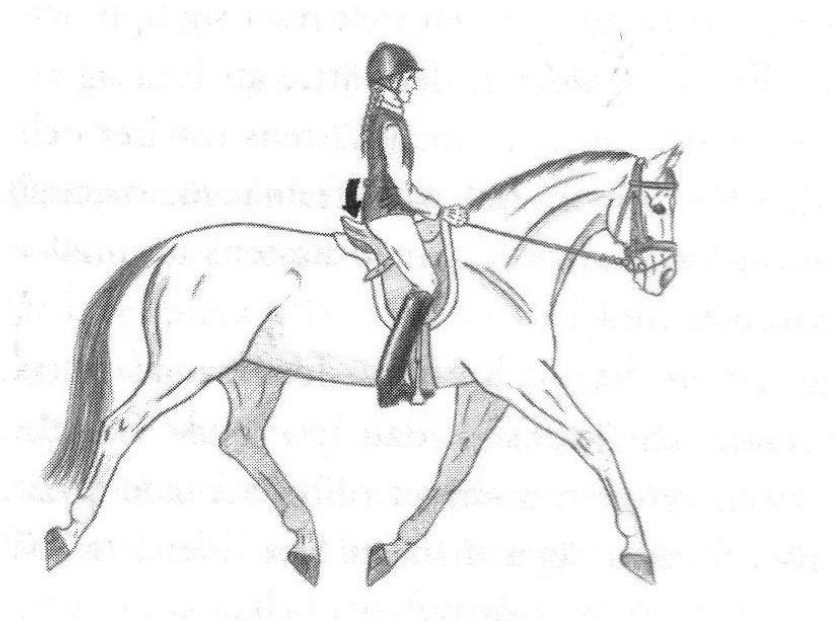
Tijekom lakog jahanja jahač ne sjedi na leđima konja pri svakom koraku, nego se podiže uz pomoć koljena i stremena, pa ponovno sjedne u sedlo pri sljedećem koraku itd.

Kako bi se jahač mogao lako i mekano podizati i spuštati, noga mora uvijek biti okomito ispod točke težišta. Koljeno ostaje svinuto, gležnjevi su spuštani prema dolje i opterećeni jahačevim pokretima i njegovom težinom. Peta je uvijek jahačeva najniža točka.

Mirnih listova, jahač zadržava dodir s tijelom konja bez "štipanja", kako bi se podizao i spuštao u ritmu kretanja.

Pri jahanju u manježu uvijek se jaši na nogu s vanjske strane kruga, kako bi se lakše podržalo konja, posebice u zavojima, i rasteretilo mu unutrašnju nogu. Jahač se spušta u sedlo u trenutku kad se plečka konja s vanjske strane kruga pomiče prema naprijed, a potpuno je u sedlu kad prednja noga konja s vanjske strane dodirne tlo.

Primjer: Lako jahanje na desnu prednju nogu

Lako sjedište (polusjedeći stav)

Lako sjedište upotrebljava se kad je potrebno rasteretiti konju leđa, na primjer pri skakanju preko prepona, jahanju na terenu, jahanju mladih konja.

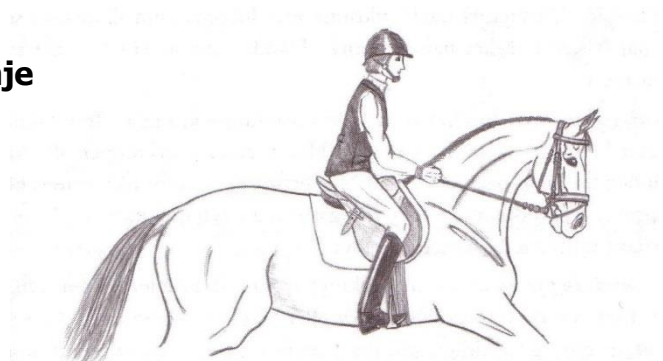
Kad se jaši lakim sjedištem koristi se višenamjensko sedlo ili preponsko sedlo.

Malo kraći stremeni (uzengije) i oblik sedla omogućuju pravilno sjedište.

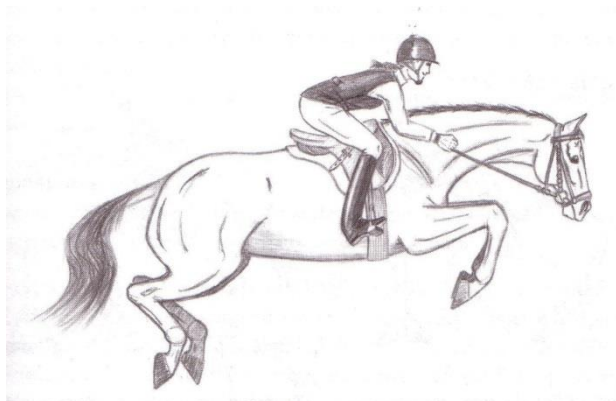
Koliko stremeni moraju biti kraći od uobičajene duljine, individualna je potreba jahača. Ako trebamo samo malo rasteretiti konju leđa, dovoljno je remen stremena skratiti dvije do tri rupice, a kod skakanja preko prepona i terenskoga jahanja potrebno ga je skratiti tri do pet rupica.

Jahačevo sjedište nije više u okomitoj liniji i iz kuka se tijelo nagnje prema naprijed. Većina je jahačeve težine na bedrima, koljenima i petama.

Lako sjedište - neznatno rasterećenje

Lako sjedište - preko prepone

Lako sjedište za militari zahtijeva iskusnije jahače i koristi se isključivo u militariju, ponajviše između prepona na terenu, kako bi se leđima konja što više olakšalo kretanje. Stremeni moraju biti još kraći nego pri skakanju preko prepona, a koristi se isključivo preponsko sedlo. Listovi ostaju u okomitom položaju, dok se gornji dio tijela jako naginje prema naprijed, tako da je gotovo paralelan s konjskim vratom.

8. PRAVILA PONAŠANJA U DVORANI (ZATVORENOM JAHALIŠTU)

1. Prije ulaska u dvoranu treba se najaviti riječju: Vrata! i pričekati dopuštenje za ulazak. Na isti se način i izlazi iz dvorane.
2. U prostoru za jahanje, osim jahača, smiju biti samo treneri.
3. Na sredini velikog kruga ili srednjoj liniji dvorane se uzjahuje i sjahuje.
4. Najstariji trener ili, u njegovoj odsutnosti najstariji jahač, pazi na to da se svi u dvorani drže reda i pravila ponašanja. On mora upozoriti na neodgovarajuće ponašanje.
5. Škola jahanja ima prednost i ostaje na stazi. Iskusniji jahači moraju paziti na početnike.
6. Jahač koji jaši na lijevu ruku ima prednost pred jahačem koji jaši na desnu ruku, jednako kao što jahač koji jaši po stazi ili na ravnim linijama (srednja linija, dijagonale) ima prednost pred jahačem koji jaši po krivuljama (krugovi, serpentine).
7. Jahači se mimoilaze tako da se jedan drugome nalaze s lijeve strane.
8. Kad se jaši na velikom krugu, staza mora ostati slobodna. Hodom se jaši dva metra od staze. Dvoje ili više jahača ne smiju se kretati jedan uz drugoga. Zaustavljanje je na stazi zabranjeno.
9. Pretjecanje nije dopušteno. Promijenite smjer!
10. Lonžiranje u jahalištu moguće je samo uz dopuštenje najstarijega trenera ili jahača.
11. Pokrivači za konje, jakne i druga odjeća ili oprema ne smiju se odlagati na ogradu dvorane.
12. Postavljanje prepona i skakanje dopušteno je samo u za to određeno vrijeme.
13. Na tribinama mora biti tišina.

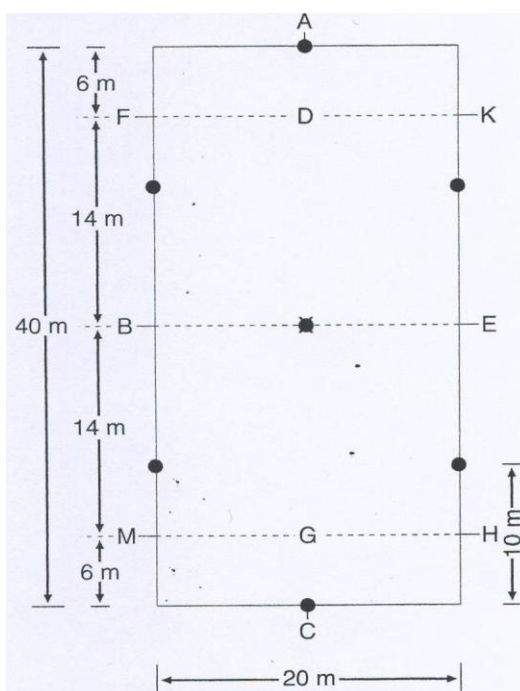
Jahači moraju paziti jedan na drugoga i voditi brigu o dvorani. Zabranjeno je bacati opuške, papire i smeće na tlo dvorane. Kopita konja prije ulaska i izlaska iz jahališta moraju se očistiti. Staza se nakon lonžiranja i skakanja mora poravnati, a prepone maknuti.

NAPOMENA: Pravila pod rednim brojem 5,6,7,8,9,10,11,12,13 odnose se i na jahanje odnosno ponašanje u otvorenom jahalištu kao i u zagrijavalištu na natjecanjima.

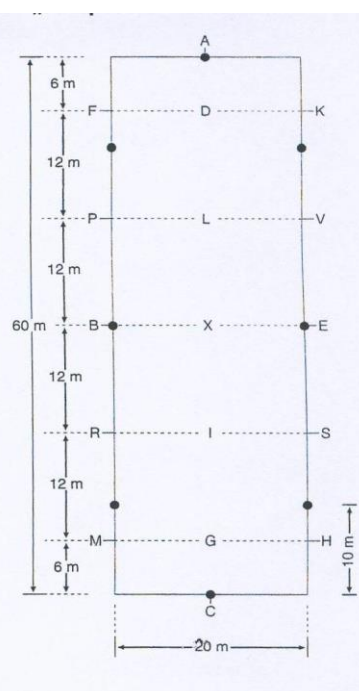
9. JAHALIŠTE I OSNOVNE FIGURE

Dresurno jahalište može biti veliko 20 x 40 m te 20 x 60 m.

Dresurno jahalište 20 x 40 m

Dresurno jahalište 20 x 60 m

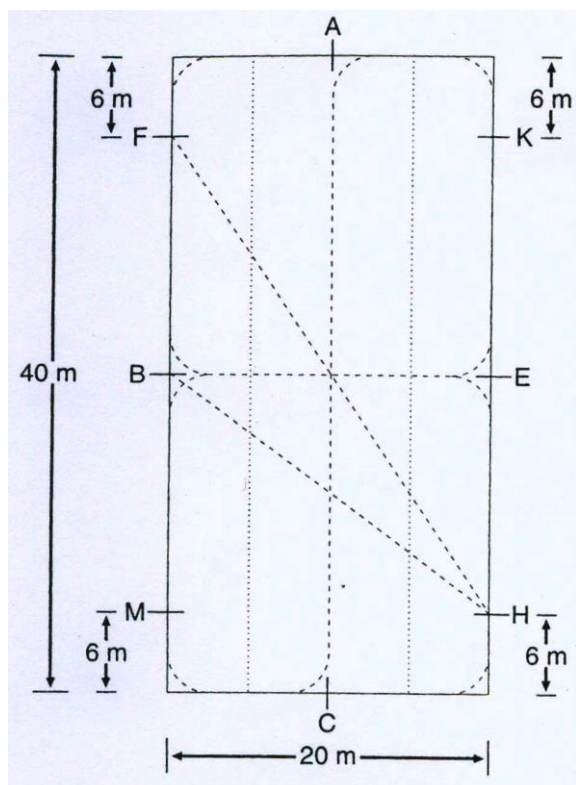

Zašto izvodimo figure?

- kako bismo naučili i/ili provjerali sluša li konj jahača;
- kako bi jahač uvježbao upotrebu svojih prirodnih pomagala (sjedišta, nogu);
- kad je nekoliko jahača u jahalištu ispravno jahanje figura sprečava međusobno sudaranje.

OSNOVNE FIGURE

Diagonale

A-C, C-A promjena po srednjoj liniji

F-H, H-F promjena po dugoj dijagonali

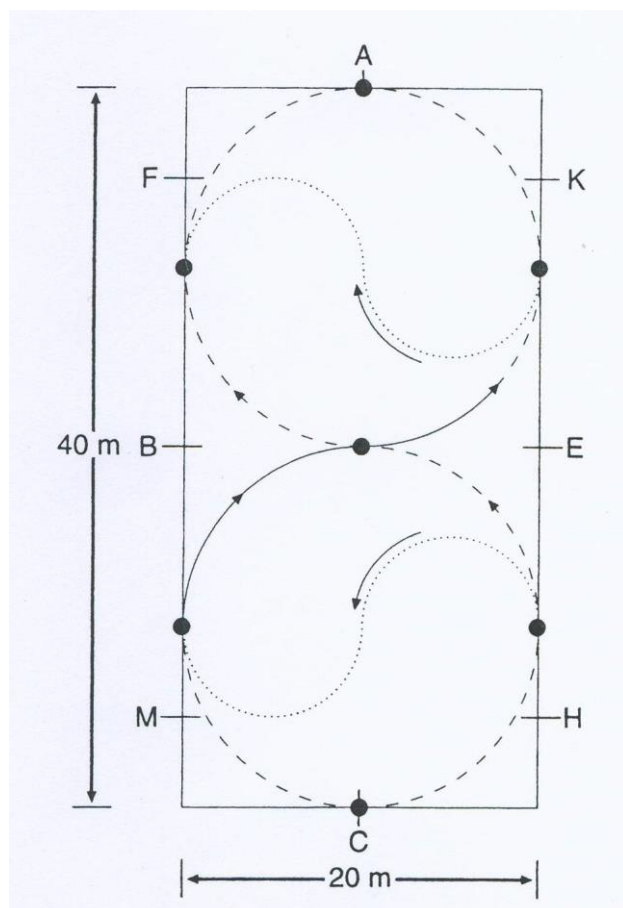
H-B, B-H promjena po kratkoj dijagonali

Pri promjenama smjera konj mora svojim tijelom pratiti krivulje, ostajući opušten i slijedeći jahača bez odupiranja, promjene ritma, brzine ili kretnje.

Krugovi i okretanje nalijevo (nadesno) natrag

- točke kruga
- veliki krug
- ..... promjena u krugu
- promjena iz kruga

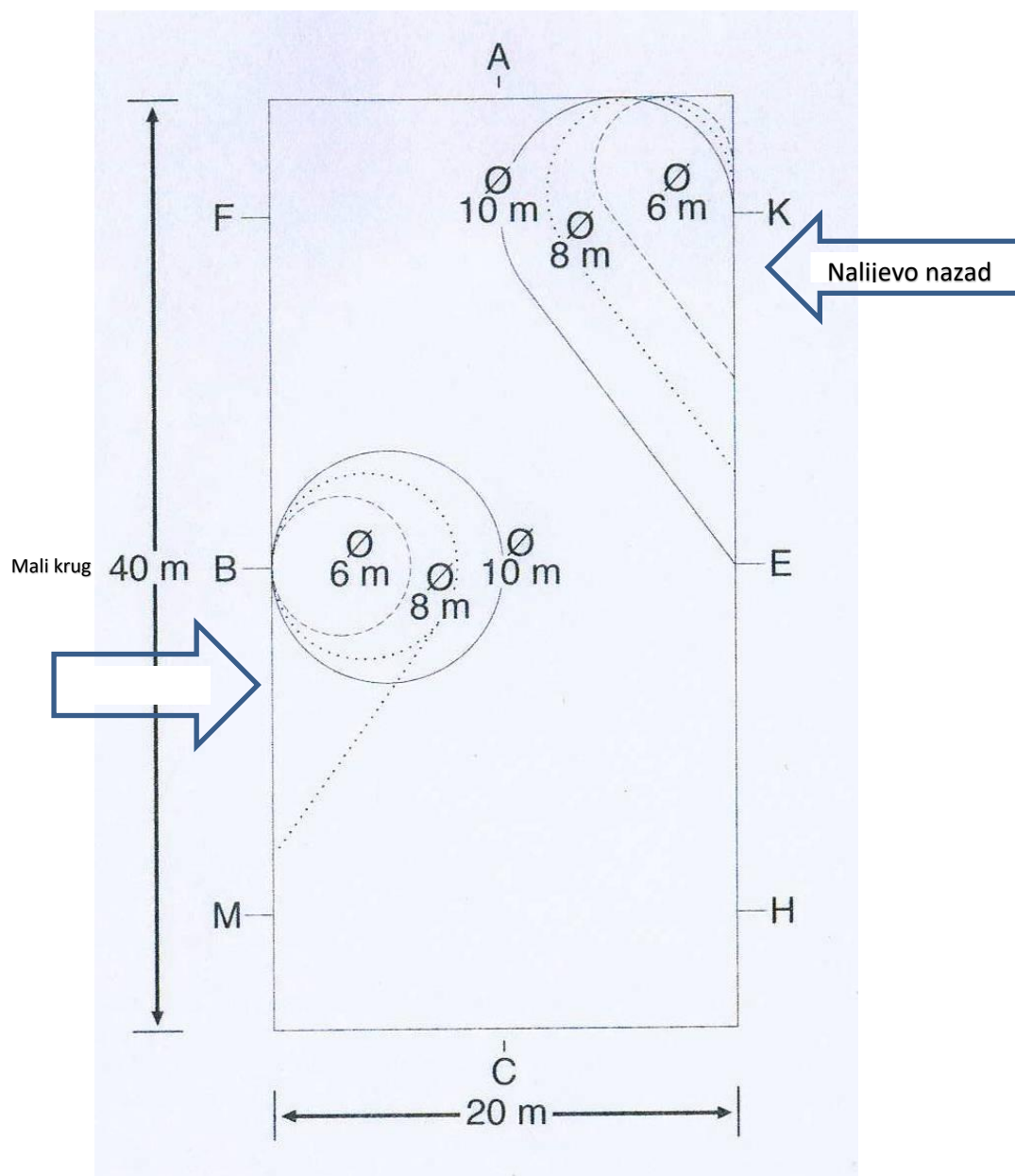
Pri promjenama iz kruga i u krugu konj se mora prije promjene smjera na trenutak izravnati, a onda svinuti i krenuti u novome smjeru.

Nalijevo ili nadesno natrag i mali krug su:

- promjera 10 m u kategorijama E i A,
- promjera 8 m u kategorijama L i LM,
- promjera 6 m u kategorijama M i većima.

Nalijevo ili nadesno natrag jaši se kao pola maloga kruga, a zatim se konj u ravnoj liniji mora vratiti na stazu.

10. PRAVILA PONAŠANJA NA TERENU I U CESTOVNOM PROMETU

10.1 Osnovne pripreme prije odlaska na teren

- Provjeriti ispravnost opreme (izdržljivost stremena (uzengijskog remena) i uzde).
- Koristiti samo dobro ujahane i pouzdane konje.
- Obavezno staviti zaštitnu kacigu na glavu, a mlađi jahači i zaštitni prsluk.
- Objasniti nekome u staji ili staviti na oglasnu ploču putni plan jahanja, svoj broj mobitela, vrijeme odlaska, broj jahača i planirano vrijeme povratka.
- Izbjegavati samostalni odlazak na teren.
- Provjeriti imaju li svi jahači jahačku dozvolu.
- Provjeriti hoćete li se vratiti prije sumraka, u protivnom ponijeti baterijske svjetiljke za jahanje u mraku.
- Provjeriti je li u tijeku lovačka sezona. Izbjegavati jahanje u vrijeme lova.

10.2 Ispravno ponašanje na terenu

- Jahanje počinje i završava hodom (2 - 3 km).
- Prije prvoga kasa treba provjeriti je li kolan dovoljno pritegnut.
- Poštuj tuđa imanja i ne jaši po njima.
- Kad sretnoš pješake ili bicikliste, uvijek prijeđi u hod. Budi ljubazan i pozdravljaj jer svojim ponašanjem ostavljaš dojam o svim jahačima.
- Kad se susreću jahači koji dolaze iz suprotnih smjerova, moraju uvijek prijeći u hod.
- Kada sustižeš druge jahače, uvijek uspori i javi im se.
- Izbjegavaj jahati galopom prema staji.
- Na nepoznatome terenu, posebice u visokoj travi možda ima skrivenih predmeta opasne za konja, prvo jaši u hodu i provjeri, zatim može i bržim tempom.

10.3 Jahanje u velikim skupinama

Disciplina je najvažnija za sigurnost jahača i konja. Kako bismo izbjegli da konj udari drugoga konja, moramo jahati tako da nam koljeno bude uz koljeno susjednog jahača ili u koloni po jedan, uz razmak od jedne konjske dužine u hodu, dvije konjske dužine u kasu i tri do četiri konjske dužine u galopu. Konji se lako uznemire u velikoj skupini, pa treba jahanje prilagoditi najslabijemu jahaču.

Savjeti:

- Vođa skupine ili najstariji jahač određuje kretanje skupine. Vođa izgovara zapovijed, na primjer Kasom!, zatim svaki treći jahač (pri jahanju u koloni po jedan) ili jedan jahač u svakom drugom paru (pri jahanju u koloni po dva) ponavlja zapovijed.
- Ako jahač ima neki problem, kaže to jahaču ispred sebe, koji javlja sljedećemu itd., sve do vođe skupine koji odlučuje o postupku.

Pri jahanju na terenu u hodu uvijek drži vođice poludugo ili kratko, ali nikad slobodno.

10.4 Ispravno ponašanje u cestovnom prometu

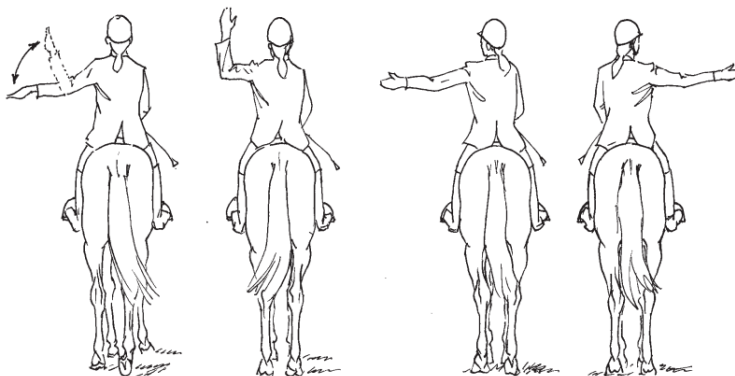
Za konje koje vodite, jašite ih ili vuku zapregu vrijede ista pravila kao i za motorna vozila.

Ispravno ponašanje:

- Uvijek jaši desnom stranom ceste u koloni po jedan.
- Ako ima mnogo jahača, jašite u paru. Neiskusni konji i jahači trebaju biti s vanjske strane ceste.
- Vođa skupine brine o tome da jahači ostanu na okupu.
- Zabranjeno je jahati pješačkim i biciklističkim stazama.

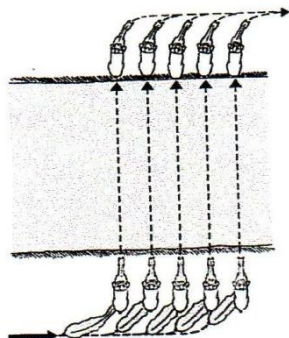
Ispravno signaliziranje vozilima u prometu:

Smanji brzinu   Zaustavljam se   Skrećem ulijevo   Skrećem udesno

Ispravan način prelaženja ceste:

Cestu prelaze svi konji istodobno, kao što je prikazano na slici. **Nijedan konj ne smije ostati sam na desnoj strani ceste jer može panično krenuti za drugima!**

Prosječna brzina konja:

Hod 5-6 km/sat

Kas 8-10 km/sat

10.5 Pravilan stav jahača pri kretanju uzbrdo i nizbrdo

Pri penjanju uz razne nagibe jahač mora dovoljno osloboditi leđa i stražnji dio konjskog trupa prigrbanjem vlastitog gornjeg dijela tijela naprijed, ovisno od strmine nagiba.

Listovi su čvrsto priljubljeni po kolanu, dizgini se puštaju toliko da konj ima punu slobodu vrata; pri jačim usponima dizgini se sasvim popuštaju da bi na taj način omogućili konju skokove uzbrdo.

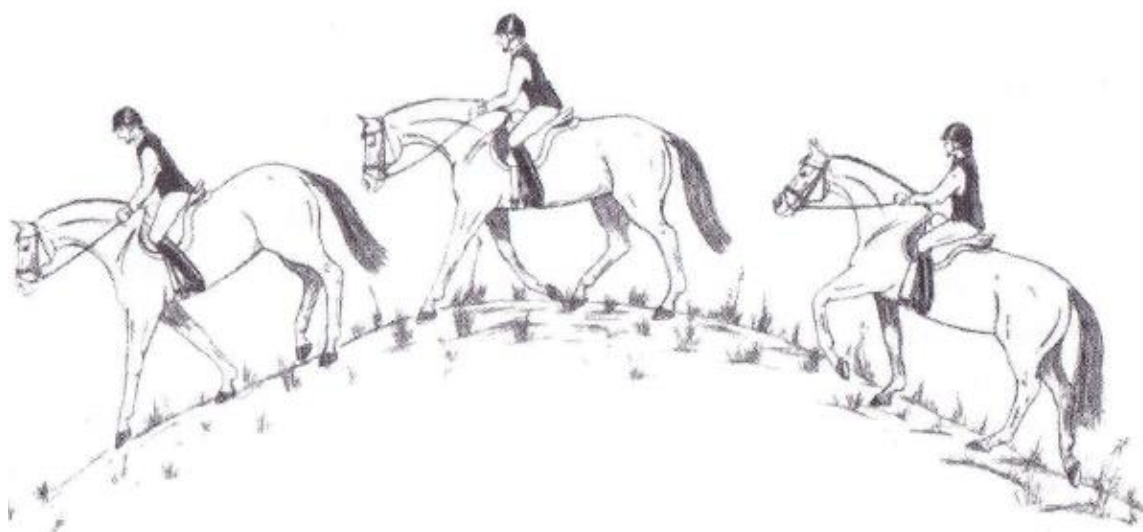
Po potrebi se jahač može uhvatiti rukama za grivu.

Pri spuštanju niz razne nagibe konj se navodi ravno odnosno okomito i u tom se položaju drži cijelo vrijeme spuštanja.

Zanošenje stražnjeg dijela trupa u stranu dovodi do gubljenja ravnoteže i do mogućeg pada.

Položaj jahača pri spuštanju je takav da je gornji dio tijela malo nagnut naprijed.

U takvom položaju listovi su priljubljeni uz kolan i po potrebi sprječavaju zanošenje stražnjeg dijela trupa u stranu, pogled jahača je uperen ispred konja i bira put, a ruke se sasvim lagano naslanjaju sa strane na konjski vrat, održavajući uvijek laganu vezu s konjskim ustima i vodeći ga po izabranom putu.

11. Prijevoz konja

Uspjeh na turniru ne ovisi samo o tome je li konj dobro uvježban, nego i o pripremama za prijevoz na turnir.

Uvijek je bolje prema mjestu održavanja turnira krenuti ranije. Konjima, posebice mladim i neiskusnim, treba vremena za odmor od stresnog putovanja prikolicom ili kamionom, ali i za prilagodbu novom okruženju.

Prikolicu treba temeljito provjeriti (posebice ako je posuđena). Najvažnije je provjeriti:

- ispravnost svjetla
- pod u prikolici
- kočnice
- šarke (pante) na rampi
- izdržljivost rampe
- ispravnost guma
- valjanost registracije
- ima li vozač potrebnu kategoriju dozvole
- odgovara li vozilo prometnim propisima za vuču prikolice.

Priprema konja za prijevoz prikolicom ili kamionom

Mladi su konji često uzbuđeni i napeti zbog događaja koji prate turnir (mnoštvo konja, razglas, reklame, gledatelji), pa nisu poslušni kao u domaćem okruženju. Na turniru sve postane znatno teže, konji zbog napetosti ne mogu ni tri sekunde stajati mirno i otežavaju postavljanje umetaka (štunli) na potkovama. Korisno je navoje obnoviti kod kuće ispred staje i rupe na potkovama ispuniti vatom ili nekim sličnim materijalom, kako bi se spriječilo ulaženje zemlje i kamenčića. Lakše je umetke (štunle) postaviti u dovoljno velikoj prikolici ili kamionu, nego na otvorenom. Nipošto se konji ne smiju voziti u prikolici sa umecima (štunlama) na potkovama! Veoma često to ima tragične posljedice.

Konja za prijevoz pripremamo tako da ga, ovisno o vremenskim prilikama, pokrijemo pokrivačem. Zatim mu stavljamo štitnik za rep (repnjak). Kako bismo konja sigurnije utovarili, stavljamo mu uzdu preko oglavnika (ulara). Tek tada mu na noge stavljamo posebne štitnike. Pripaziti valja na to da konja sa štitnicima ne vodimo odmah iz boksa, nego ga prošetamo ukруг jednom ili nekoliko puta, kako bi se navikao na štitnike i kako bismo izbjegli nagle prve korake pri izlasku iz boksa.

Ukrcaj konja

Kako bismo izbjegli probleme pri ukrcaju, treba znati pravilno postupiti. Potrebno je:

- imati dvije sposobne osobe
- ako nema drugog konja u prikolici, pomaknuti srednju pregradu u stranu
- dovesti konja na uzdi ravno do rampe
- ako je potrebno, dopustiti mu da ponjuši rampu

- konju ne vući neprestano glavu, nego ga kratkim potezanjima usmjeravati u prikolicu
- kao pomoć možemo upotrijebiti mamac (npr. mrkvu)
- privezati konja tek nakon što je stražnja motka (štrajban) učvršćena
- konja privezati sigurnosnim čvorovima ili upotrijebiti sigurnosnu kopču (karabiner).

Vožnja prikolice ili kamiona

Posebice treba pripaziti na:

- držanje većeg razmaka između vozila ispred vas
- izbjegavati pretjecanje
- ako vas dostigne mnogo vozila, na uskim se cestama valja nakratko maknuti s ceste
- znatno smanjiti brzinu vožnje prije zavoja
- u zavojima izbjegavati naglo kočenje.

Iskrcaj konja

Pri iskrcaju valja imati na umu da je, posebice mlade konje, teže kontrolirati nego u poznatoj okolini kod kuće. Pastuhe treba na uzdi voditi isključivo iskusna osoba. Šteta koju može učiniti jedan slobodan pastuh može biti velika i nepopravljiva.

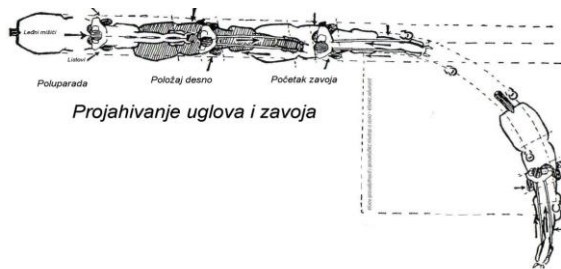
Potrebno je:

- ako sumnjate u to da je konja teško kontrolirati, staviti mu uzdu već u prikolici
- NIKADA ne skinuti stražnju motku (štrajban) prije nego li je konj u prikolici odvezan
- postaviti osobu koja će spustiti rampu i skinuti motku (štrajban) na tvoju zapovijed, te pomoći pri iskrcaju i usmjeravati konja.

12. DRESURNI ISPIT ZA POLAGANJE JAHAČKE DOZVOLE

Provjerava se:

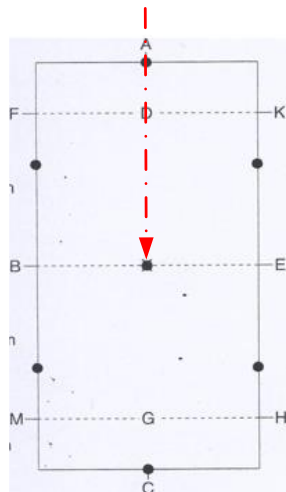
- Ispravnost opreme konja i jahača,
- Čistoća konja,
- Ispravnost stava jahača
- Utjecaj sjedišta jahača odnosno sigurnost, čvrstoća i pravilan utjecaj jahača,
- Ispravno od jahana putanja i vrste kretanja
- Ispravno projahivanje uglova i zavoja

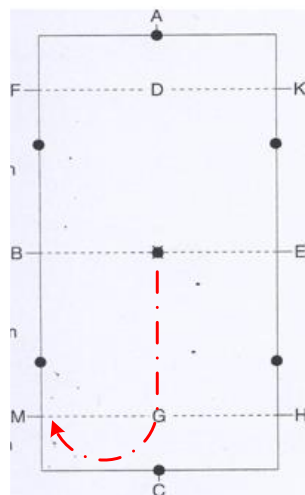
Dresurni ispit:

A – Ulaz u srednjem hodu

X - Stoj

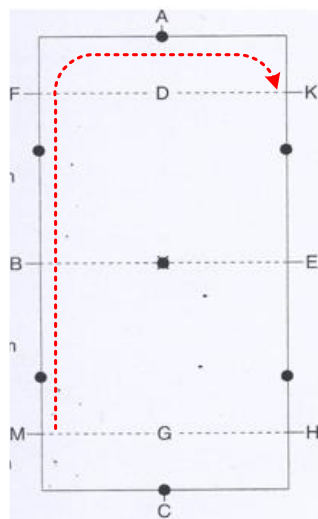

C- Desno

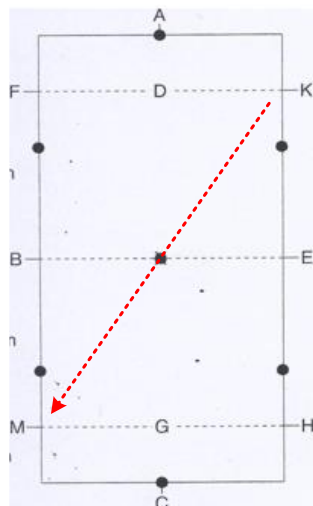

M – radni kas, lako jahati

M-F-K – radni kas

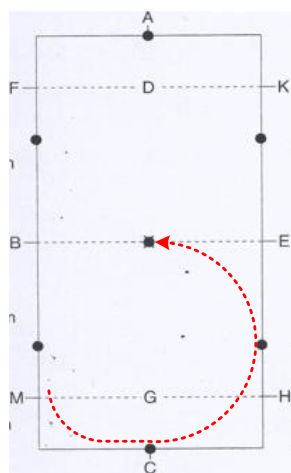

K-M – promjena po dijagonali

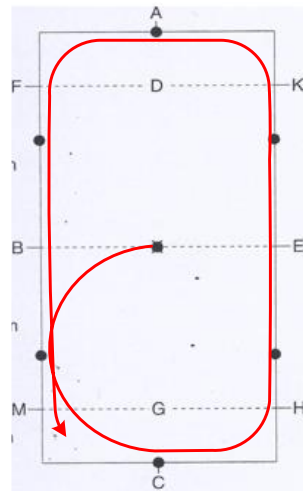
M- sjedeći kas

C – veliki krug 20 m

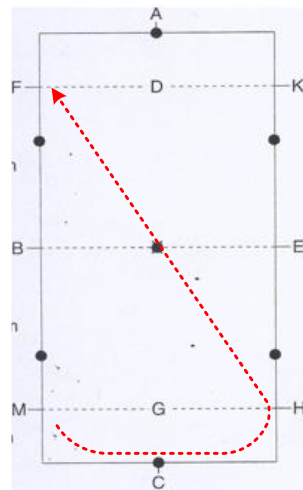
X-C radni lijevi galop

C- H-E-K-A-F-B-M- radni lijevi galop

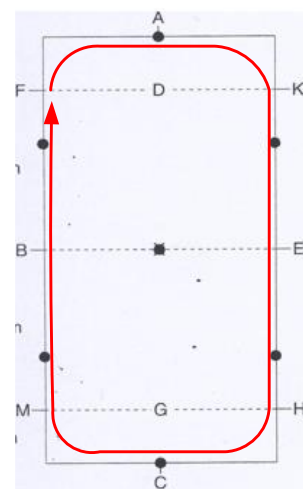
Između **M i C**, radni kas

H-F promjena po dijagonali

Između **F i A** radni desni galop

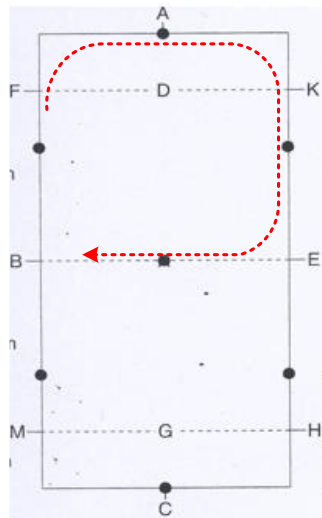
A-K-E-H-C-M-B-F radni desni galop

Između **F** i **A** radni kas

E desno

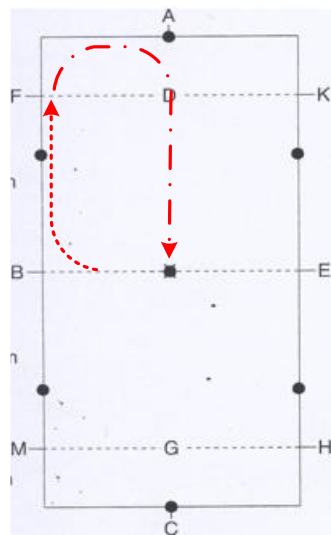

B desno

F srednji hod

A na srednju liniju

X stoj pozdrav

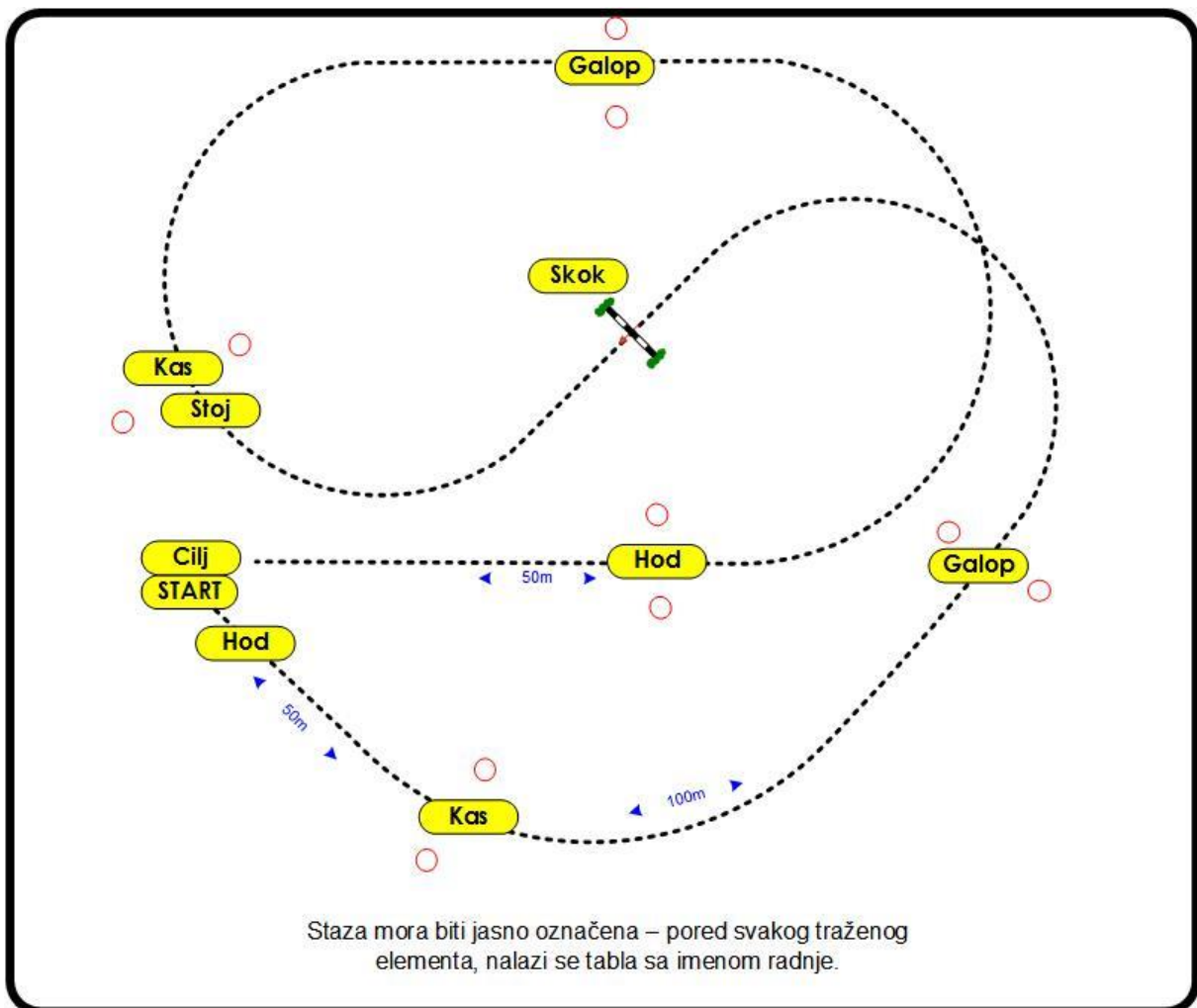
13. PRAKTIČKI ISPIT NA TERENU

Za uspješan prolaz poligona, polaznik mora savladati kretanje u hod kas i galop. Jahač mora uspješno preskočiti preponu visine do 0,6m načinjenu od prirodnih materijala (slama, šiblje i sl.) te uspješno zaustaviti konja.

Za prolaz na ispitu mora se steći dojam da polaznik ispita, vlada sa konjem u svim navedenim situacijama, posebno u prijelazima iz jedne kretnje u drugu te u stoju.

Primjer staze

Crtež prikazuje primjer zadanih putanja, koja podjednako traži kontrolirano jahanje na obje ruke. Radi sigurnosti jahača, povratak na cilj se traži u hodu. Jahač može preponu skočiti iz galopa ili iz kasa.

14. PITANJE I ODGOVORI IZ POGLAVLJA:

1. RAZUMIJEVANJE KONJA

PITANJA

1. Na kakve konje trebaš posebno pripaziti kad im pristupaš?
2. Opiši različite položaje ušiju konja i njihovo značenje.
3. U kojim okolnostima ne treba uznemiravati konje u boksu/ na vezištu?
4. Kako pristupaš konju u boksu/na vezištu?
5. Opiši kako čistiš stražnja kopita.
6. Opiši kako vodiš konja iz boksa/vezišta.
7. Ako trebaš otići u staju po kacigu, smiješ li nakratko privezati konja za dizgine?
8. Kad vodiš konja, na koju mu stranu okrećeš glavu i zašto?
9. Objasni kako se pravilno drže dizgini pri vođenju konja u hodu.
10. Objasni kako se pravilno drže dizgini pri vođenju konja u kasu.
11. Kojim smjerom mažeš kopita?
12. Zašto je važno četkati konja?
13. Na koji način puštaš konja u ispust?

ODGOVORI

1. Posebno treba paziti s kobilama koje imaju ždrebad, s pastusima, s nepouzdanim konjima i s konjima koje ne poznaješ.
2. Uši ispružene prema naprijed znače da je konj usredotočen i zainteresiran za nešto ispred sebe, dok preplašene oči i uši priljubljene uz glavu znače da konju nešto smeta pa treba biti oprezan kad mu se prilazi.
3. Konje ne treba uznemiravati kad kobila ima ždrijebe i prilikom hranjenja.
4. **Na vezištu:** konju se najavim glasom – pričekam reakciju – pravilno protumačim govor konjskoga tijela – izbjegavam dodir, a kad je moguće pomilujem konja po vratu ili po plećki – jednu ruku ostavim uz tijelo.

U boksu: najavim se - pričekam reakciju – pravilno protumačim govor konjskoga tijela – pristupim konju s njegove prednje strane (na jedan metar)

5. **Stražnje noge:** prijeđem rukom konju preko sapi, skočnog zgloba i cjevanice, zatim naslonim rame na konja kako bi on prebacio težište na suprotnu stražnju nogu. Kad nogu opusti i rastereti, polako ali čvrsto prihvatim i podignem nogu, zatim je polako izvučem prema natrag, podvučem se pod nogu svinutih koljena i oslonim je na svoj kuk.
6. **Van s vezišta:** ako je moguće, konja okrećem i vodim van.
U uskom vezištu najavim izlazak, zatim natraške vodim konja i pripazim na mrtvi kut da se konj ne prestraši.

Van iz boksa: ravno izlazim, pa onda skrećem u željenom smjeru.

Pripazim na sklisko tlo u staji, konja vodim polako, posebno u Zavojima.

7. Ne, konja ne smijem privezati za dizgine! Zamolit ću nekog da mi donese kacigu.
8. Glavu mu okrećem udesno. Ako se preplaši, tada neće moći skočiti na moju stranu i ozlijediti me.
9. Vodim konja sa svoje desne strane. Desna mi je ruka jednu do dvije širine dlana ispod uzde, a srednji prst i kažiprst dijele dizgine, dok mi je ostatak dizgina u lijevoj ruci.
10. Ostatak dizgina sad je u desnoj ruci, a rukom držim nešto više od 1-2 širine dlana ispod uzde.
11. Kopita mažem odozgo prema dolje.
12. Svakodnevna njega konja važna je za čistoću, cirkulaciju u koži i potkožnom tkivu, a potiče i disanje kože. Timarenje poboljšava zdravlje konja i povećava njegovu radnu sposobnost.
13. Prije puštanja konja u ispust uvijek mu glavu treba okrenuti prema sebi, zatim se otpušta kopča (karabiner).
- 14.

2. VAŽNI PODACI O KONJIMA

3. OSNOVNI NAČINI KRETANJA KONJA

PITANJA

1. Koje su osnovne boje dlake konja?
2. Što su prirodne oznake konja?
3. Što su stečene oznake konja?
4. Čemu služi točan opis boje dlake i oznaka konja?
5. Koja je razlika između alatog i doratog konja?
6. Kako se zovu rožnate tvorevine na unutrašnjoj strani nogu i gdje se točno nalaze?
7. Navedite glavne dijelove konja?
8. Koje su osnovne vrste kretanja konja? Navedite u kojim se taktovima odvijaju.
9. Što je desni, a što lijevi galop?
10. Koje vrste kasa razlikujemo?
11. Koliku brzinu konj može postići pri svojim osnovnim vrstama kretanja (npr. u kasu)?
12. Kako definiramo hod?
13. Kako definiramo kasu?
14. Definirajte galop i objasnite kako razlikujemo desni od lijevoga?
15. Što je unakrsni (ukršteni) galop?
16. Što je mrtvi kut i na što on upozorava jahača?

ODGOVORI

1. Osnovne boje dlake konja su dorat, alat, sivac i vranac.
2. Prirodne su oznake konja sva urođena bijela područja na glavi, vratu, tijelu i ekstremitetima.
3. Stečene su oznake konja ožiljci, natisci, žigovi.
4. Točan opis boje dlake i oznaka služi za prepoznavanje konja.
5. Razlika je između alatog i doratog konja boja grive i repa.
6. Rožnate tvorevine na unutrašnjoj strani nogu zovu se kesteni. Na prednjoj se nozi nalaze iznad karpalnoga zgloba, a na stražnjoj nozi ispod skočnoga zgloba.
7. Glavni su dijelovi konja glava, vrat, trup i ekstremiteti.
8. Osnovne su vrste kretanja konja hod – u četiri takta, kas – u dva takta i galop – u tri takta.
9. U desnom galopu prvo kreće lijeva stražnja noga, zatim istodobno lijeva prednja i stražnja desna te na kraju prednja desna. U lijevom galopu prvo kreće desna stražnja noga, zatim istodobno desna prednja i stražnja lijeva te na kraju prednja lijeva.
10. Razlikujemo radni, srednji, prikupljeni i pojačani kas.
11. U hodu konj može postići brzinu od pet do šest kilometara na sat, u kasu od osam do deset km/sat, u galopu od 15 do 20 km/sat.
12. Hod je četverotaktno kretanje, a redosljed je pokretanja nogu: stražnja desna, prednja desna, lijeva stražnja i lijeva prednja. Razlikujemo srednji hod, prikupljeni hod, pojačani hod i hod sa slobodnim dizginima.
13. Kas je dvotaktno kretanje, pri čemu se istodobno pokreće dijagonalni par nogu. Razlikujemo radni, srednji, prikupljeni i pojačani kas.
14. U galopu se konj kreće trotaktno, u galopskim skokovima. Ovisno o tome koja je prednja noga vodeća, govorimo o desnom, odnosno o lijevom galopu. U desnom galopu prvo kreće lijeva stražnja noga, zatim istodobno lijeva prednja i stražnja desna i na kraju prednja desna. Razlikujemo radni, srednji, prikupljeni i pojačani galop.
16. Unakrsni (ukršteni) galop je kretanje u galopu, pri čemu konj stražnjim nogama galopira u desnom galopu, a prednjima u lijevome, i obratno.
17. Mrtvi kut leži konju ispred nozdrva te iza njih i kod zadnjih nogu. Ta područja konj može vidjeti samo kad okrene glavu na stranu, visoko je podigne ili spusti, dakle - oprez!

4. HRANIDBA KONJA

PITANJA:

1. Kolika je prosječna potreba konja za vodom na dan?
2. Koliko puta na dan hranimo konja?
3. U kakvom je odnosu veličina želuca prema veličini tijela konja?
4. Koje su vrste hrane?

5. Što podrazumijevamo pod voluminoznom hranom?
6. Što podrazumijevamo pod zrnatom hranom?
7. Koliko dana mora proći nakon košnje, prije nego što konj može jesti sijeno?
8. Kako izgleda kvalitetno sijeno?
9. Koliko soli na dan treba konj? A ljeti?

ODGOVORI:

1. Prosječna je potreba konja za vodom 30 - 50 litara na dan.
2. Konja hranimo nekoliko puta na dan, najčešće triput.
3. U odnosu na veličinu tijela, želudac je konja veoma mali.
4. Osnovne su vrste hrane: zrnata, voluminozna i sočna hrana.
5. Voluminozna je hrana sijeno i slama.
6. Zrnata je hrana zob, ječam, kukuruz, pšenica.
7. Nakon košnje mora proći otprilike 6 - 10 tjedana.
8. Sijeno dobre kvalitete miriše na slatko i ne praši te je zelenkasto smeđe boje. Nipošto pljesnivo!
9. Konj treba 10 grama soli na dan, a ljeti dva do tri puta više.

5. ZDRAVLJE KONJA

PITANJA:

1. Kolika je normalna tjelesna temperatura konja?
2. Kako se konju mjeri temperatura?
3. Koliki je broj otkucaja srca zdravoga konja u mirovanju?
4. Na kojemu mjestu na tijelu konju opipamo puls?
5. Kolika je frekvencija disanja u minuti?
6. Što je kolika, koje su posljedice i što treba učiniti?
7. Što treba učiniti ako konj šepa?

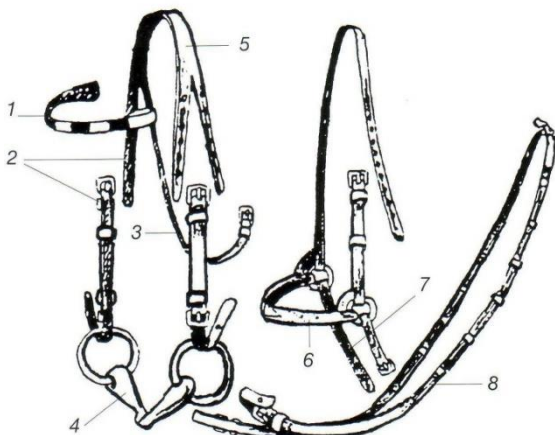
ODGOVORI:

1. Normalna je tjelesna temperatura konja 37,5 do 38,2 stupnjeva Celzija, a povišena se temperatura povisuje najviše za četiri do pet stupnja.
2. Temperatura se konju mjeri digitalnim toplomjerom, tako da se vrh toplomjera stavi u rektum konja. Ako konja ne poznajemo, potrebno je podignuti mu prednju lijevu nogu, zbog opreza, ukoliko stojimo na lijevu stranu konja. Nakon svake upotrebe toplomjer treba oprati i dezinficirati.
3. Broj otkucaja srca zdravoga konja u mirovanju iznosi do 40 udaraca u minuti.
4. Puls konju opipavamo s unutrašnje strane donje čeljusti.
5. Konj udahne 10 do 15 puta u minuti. Zbog malog broja udisaja potrebno je barem pola minute prije brojanja udisaja promatrati pokrete prsnoga koša i točno razlikovati udisaje od izdisaja.
6. Kolika je bol u trbušnoj šupljini, a mogu je prouzročiti želučani ili crijevni poremećaji ili bolesti organa smještenih u trbušnoj šupljini. Osnovni su znakovi: znojenje, nemir, povišena temperatura, gubitak apetita, a konj se zbog boli baca na tlo. Uzroci su: hranjenje otrovnim biljkama, svježa djetelina, pljesniva hrana, prerano pojenje nakon rada, nagle promjene vremena i paraziti. Obavezno treba pozvati veterinara.
7. Ako konj šepa, treba ga pustiti da miruje i pozvati veterinara ili postupiti prema njegovim uputama.

6. OPREMA ZA KONJA I JAHAČA

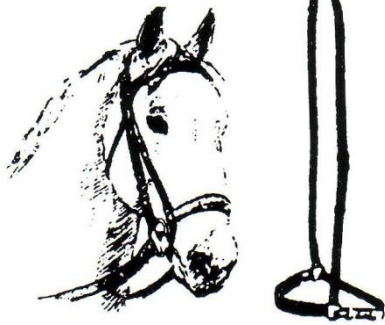
Pitanja

1. S koje strane uvijek prilaziš konju?
2. Po čemu prepoznamo da je žvala na odgovarajućoj visini?
3. Nabroji dijelove uzde!

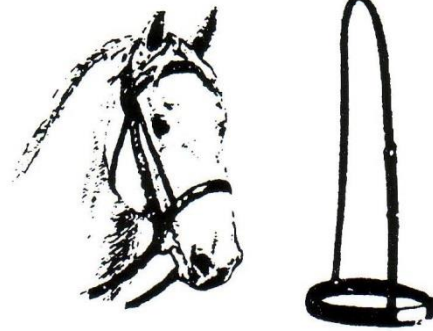

4. Kako se zove prekonosno remenje a i b?

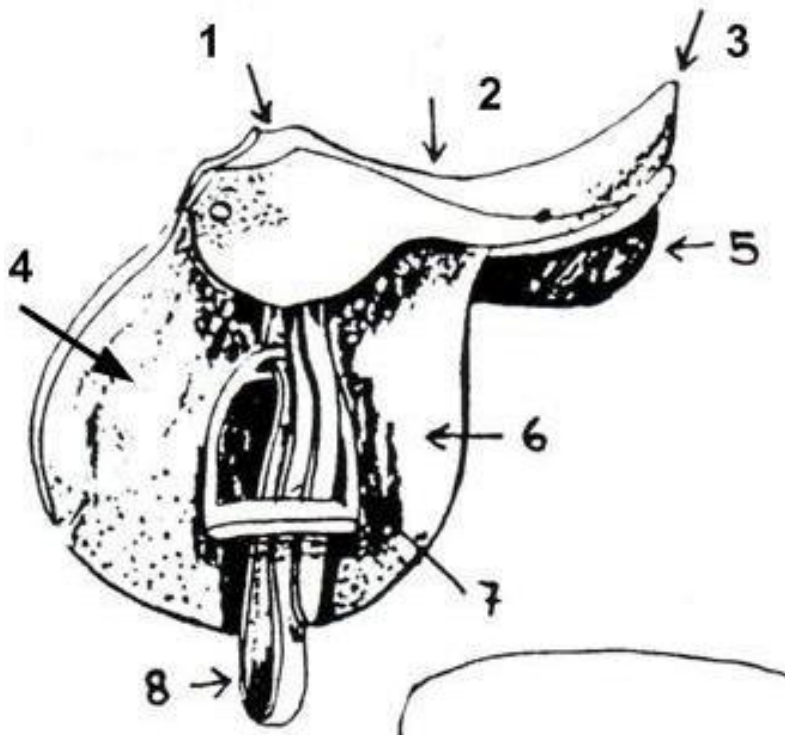
a)

b)

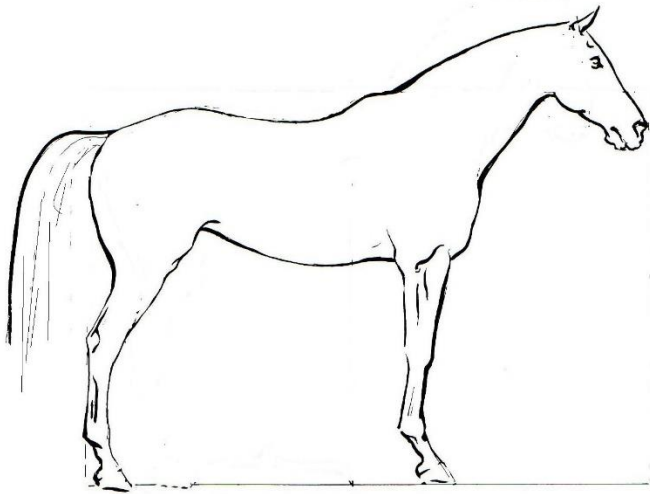

5. Nabroji dijelove sedla!

6. Nacrtaj pravilan položaj sedla i martingala s dizginima.

Odgovori

1. Konju se uvijek prilazi s lijeve strane.
2. Žvala je na odgovarajućoj visini kad se pojave dvije bore na usnama.
3. Dijelovi su uzde: 1. čeonni remen, 2. obrazni remen, 3. podgušni remen, 4. žvala, 5. tjemeni remen, 6. prekonosni remen, 7. podbradni remen, 8. dizgini.
4. Prekonosni remeni su: a) hanoveranski, b) engleski.
5. Dijelovi su sedla: 1. prednja jabuka (unkaš), 2. sjedište, 3. stražnja jabuka (unkaš), 4. kifla, 5. jastuci, 6. list sedla, 7. stremen (uzengija), 8. remen stremena (uzengije).
6. Pravilan položaj sedla i martingala pogledaj u poglavlju 6.

7. TEORIJA JAHANJA I PRAKTIČNO JAHANJE

8. PRAVILA PONAŠANJA U DVORANI (ZATVORENOM JAHALIŠTU)

9. JAHALIŠTE I OSNOVNE FIGURE

PITANJA

1. Što treba napraviti pri ulasku u dvoranu?
2. Na kojem se mjestu u dvorani uzjahuje i sjahuje?
3. Kako se moraju ponašati gledatelji na tribinama?
4. Kojom se rukom jahači pri mimoilaženju u jahalištu mogu rukovati?
5. Jahač jaši kasom po unutrašnjoj stazi jahališta. Smije li ga pretjecati jahač koji je na vanjskoj stazi?
6. Na koju se nogu jaši pri lakom jahanju u kasu?
7. Opiši tijek uzjahivanja.

8. Opiši tijek sjahivanja.
9. Koliko se puta priteže kolan?
10. Koliko veliko može biti dresurno jahalište?
11. Zašto se u jahalištu izvode figure?
12. Navedite neke promjene smjera u jahalištu.
13. Kako mora konj stajati u pravilnome stoju?
14. Koja su jahačeva tjerajuća prirodna pomagala?
15. Kada se upotrebljava lako sjedište?

ODGOVORI

1. Pri ulasku u dvoranu treba viknuti: Vrata! i pričekati potvrđan odgovor.
2. Uzjahuje se i sjahuje na srednjoj liniji u dvorani, kako se ne bi smetalo drugim jahačima.
3. Gledatelji na tribinama moraju biti mirni i što tiši.
4. Pri mimoilaženju u jahalištu jahači se mogu rukovati lijevom rukom.
5. Jahač na vanjskoj stazi ne smije pretjecati jer je u dvorani pretjecanje zabranjeno.
6. Pri lakom jahanju u kasu jaši se na nogu koja je s vanjske strane staze ili kruga.
7. Uzjahivanje:
  - Jahač se nalazi konju s lijeva, leđima okrenut prema glavi konja. Lijevom rukom drži dizgine koji su prebačeni preko konjskoga vrata i to tako da lijevi dizgin leži između malog prsta i prstenjaka, a desni u cijeloj šaci. Oba su dizgina malo zategnuta, a ako je konj nemiran, desni se dizgin jače zategne. Korbač se drži u lijevoj ruci.
  - Iz ovog položaja lijevom šakom, koja drži dizgine i korbač, čvrsto se uhvati za grivu. Desnom rukom primamo stremen i malo ga odmaknemo od konja.
  - Lijeva noga stavlja se u stremen do najširega dijela stopala, a lijevom se koljenom podupire o sedlo.
  - Iz ovog položaja jahač se odrazi desnom nogom i prebaci težinu na lijevu nogu u stremenu, istodobno se desnom rukom hvatajući za stražnji unkaš.
  - Gornji je dio tijela nisko i okreće se prema naprijed, a tijekom prebacivanja desne noge preko konja sjedište se polako spušta u sedlo. Zatim se gornji dio tijela uspravlja, istodobno kad se desna noga stavlja u stremen.

8. Sjahivanje:

- Oba se dizgina zategnuta drže u lijevoj šaci.
- Obje se noge vade iz stremena, rukama se osloni o prednji unkaš i desna se noga prebaci preko sedla na lijevu stranu konja. Zatim se, polako kližući niz konja, spušta na tlo.

9. Ispravno se kolan priteže u tri faze: Prvi se put kolan priteže u staji. Treba ga pritegnuti samo toliko da sedlo ne padne ili ne sklizne prema natrag. Drugi se put kolan priteže prije uzjahivanja. Treći se put kolan priteže nakon ugrijavanja u hodu.

10. Dresurno je jahalište veliko 20 x 40 m i 20 x 60 m.

11. U jahalištu se izvode figure kako bi konj naučio reagirati na jahačeve naredbe sjedištem i nogama te kako bi se provjerilo reagira li konj pravilno na te naredbe.

12. Promjene smjera u jahalištu: promjena iz kruga, promjena u krugu, promjena po dugoj dijagonali, promjena po kratkoj dijagonali, promjena po srednjoj liniji, nalijevo ili nadesno natrag.

13. U pravilnome stoju konj mora stajati zatvoreno (na sve četiri noge jednakom težinom) i kvadratično (prednje i stražnje noge međusobno su paralelne).

14. tjerajuća: težina i sjedište, listovi i glas

15. Lako sjedište upotrebljava se kad je potrebno rasteretiti konju leđa, na primjer pri skakanju preko prepona, jahanju na terenu, jahanju mladih konja.

10. PRAVILA PONAŠANJA NA TERENU I U CESTOVNOM PROMETU

Pitanja

1. Kakve konje na terenu moraju koristiti jahači bez velikoga terenskog iskustva?
2. Što treba napraviti prije odlaska na teren, kako bi se u slučaju nesreće lakše pronašlo jahače?
3. Kojom se brzinom kretanja konja odlazi i vraća s terena?
4. Kako postupiti pri susretima na terenu?

5. Kako držati vođice (dizgine) u hodu na terenu?

Odgovori

1. Neiskusni jahači moraju koristiti samo dobro ujahane i pouzdane konje.
2. Prije odlaska na teren treba nekome u staji reći ili staviti na oglasnu ploču plan jahanja, svoj broj mobitela, vrijeme odlaska, broj jahača i planirano vrijeme povratka.
3. Terensko jahanje počinje i završava hodom (2 - 3 km).
4. Kad sretnem pješake ili bicikliste, uvijek prelazim u hod. Ljubazan sam i pozdravljam ih jer svojim ponašanjem ostavljam dojam o svim jahačima. Kad se susrećem s jahačima koji dolaze iz suprotnih smjerova, uvijek prelazim u hod. Kad sustižem druge jahače, uvijek usporim i javim im se.
5. Pri jahanju na terenu u hodu vođice (dizgine) uvijek držim poludugo ili kratko, ali nikad slobodno.

11. Prijevoz konja

Pitanja

1. Što treba provjeriti prije upotrebe prikolice?
2. Što je potrebno za ukrcaj konja?
3. Opiši postupak iskrcaja konja.

Odgovori

1. Prije upotrebe prikolice posebno treba provjeriti ispravnost svjetla, pod u prikolici, kočnice, šarke (pante) na rampi, izdržljivost rampe, ispravnost guma, valjanost registracije, ima li vozač potrebnu kategoriju dozvole, odgovara li vozilo prometnim propisima za vuču prikolice.
2. Za ukrcaj konja potrebno je imati dvije sposobne osobe; ako nema drugog konja u prikolici, pomaknuti srednju pregradu u stranu; dovesti konja na uzdi ravno do rampe; ako je potrebno, dopustiti mu da ponjuši rampu; konju ne vući neprestano glavu, nego ga kratkim potezanjima usmjeravati u prikolicu; kao pomoć možemo upotrijebiti mamac (npr. mrkvu); privezati konja tek

nakon što je stražnja motka (štrajban) učvršćena; konja privezati sigurnosnim čvorovima ili upotrijebiti sigurnosnu kopču (karabiner).

3. Za iskrcaj konja potrebno je, ako sumnjamo u to da je konja teško kontrolirati, staviti mu uzdu već u prikolici; nikada ne skinuti stražnju motku (štrajban) prije nego li je konj u prikolici odvezan; postaviti osobu koja će spustiti rampu i skinuti motku (štrajban) na zapovijed, te pomoći pri iskrcaju i usmjeravati konja.